

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувачка кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Світлана ХАЛАТУР**

«_____» _____ **2023 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Аналіз та прогнозування фінансового стану як елемент системи
запобігання банкрутства підприємства**

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Ілля КОРОГОД

Науковий керівник,

д.е.н., професор

Олена ДОБРОВОЛЬСЬКА

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ «19» травня 2022 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретико-методичні засади аналізу та прогнозування фінансового стану підприємства як елементу системи запобігання його банкрутства	Травень-Липень 2022 р.	виконано
2	Аналіз фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»	Серпень-Вересень 2022 р.	виконано
3	Вдосконалення процесу аналізу та прогнозування фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» як елементу системи запобігання його банкрутства	Жовтень-Листопад 2022 р.	виконано
4	Висновки і пропозиції	Грудень 2022 р.	виконано
5	Оформлення роботи	Січень 2023 р.	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Ілля КОРОГОД

Керівник роботи _____
(підпис)

Олена ДОБРОВОЛЬСЬКА

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ЙОГО БАНКРУТСТВА	8
1.1. Економічна сутність та характеристика дефініції «фінансовий стан підприємства»	8
1.2. Прийоми, методи, завдання та джерела аналізу фінансового стану підприємства	16
1.3. Особливості та методи прогнозування фінансового стану підприємства	24
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»	31
2.2. Аналіз ліквідності, платоспроможності та прибутковості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»	39
2.3. Аналіз ділової активності і фінансової стійкості СФ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»	44
Висновки до розділу 2	48
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ЙОГО БАНКРУТСТВА	52
3.1. Вдосконалення методик аналізу та прогнозування фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»	52
3.2. Економіко-математичне прогнозування фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» в сучасних умовах	56
3.3. Моделювання ймовірності банкрутства підприємства СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» з використанням іноземних та вітчизняних моделей	63
Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	

Реферат

Тема: «Аналіз та прогнозування фінансового стану як елемент системи запобігання банкрутства підприємства».

Кваліфікаційна робота: 82 ст., 19 рис., 16 табл., 4 додатки, 65 літературних джерел.

Об'єктом є дослідження є процес аналізу та прогнозування фінансового стану як елементу системи запобігання банкрутства СФГ «Гальченко С.Ф.».

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних засади аналізу та прогнозування фінансового стану та вдосконалення процесу аналізу та прогнозування фінансового стану як елементу системи запобігання банкрутства СФГ «Гальченко С.Ф.».

Предметом дослідження є результати фінансово-господарської діяльності та відповідно звітність СФГ «Гальченко С.Ф.».

В ході виконання кваліфікаційної роботи досліджено поняття «фінансовий стан підприємства», проведено аналіз та прогнозування фінансового стану підприємства. Результати дослідження впроваджені в практичну діяльність селянського (фермерського) господарства «Гальченко С.Ф.», яке знаходиться в селі Степанівка, Магдалинівського району, Дніпропетровської області.

АНОТАЦІЯ

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, АНАЛІЗ, ПРОГНОЗУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, БАНКРУТСТВО, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ПІДПРИЄМСТВО, БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВА

SUMMARY

FINANCIAL RESOURCES, ANALYSIS, FORECASTING, FINANCIAL CONDITION, BANKRUPTCY, FINANCIAL STABILITY, BUSINESS, BUSINESS BANKRUPTCY

Вступ

Для кожного підприємства протягом всього періоду його діяльності потенційно існує можливість банкрутства. Безумовно можливість банкрутства є негативним та кризовим явищем для підприємства, яке менеджмент кожного підприємства намагається оминати, підтримуючи стійкий фінансовий стан підприємства протягом всього періоду його функціонування. Але сьогодні - це час глобальних викликів та змін, і нажаль все частіше вони мають негативний аспект в контексті їх впливу на фінансовий стан підприємств – пандемія, світова фінансова криза, війна, звідси нестабільна економіка України, інфляція, коливання валютних курсів, нестабільність світового фінансового ринків, ріст цін, скорочення робочих місць, зниження доходів громадян, тощо. Такий несприятливий стан, може спіткати підприємство на всіх стадіях його життєвого циклу, тому своєчасне виявлення та попередження ознак щодо формування внутрішніх або зовнішніх факторів і процесів, які здатні викликати погіршення фінансового стану та спричинити фінансову кризу та навіть банкрутство, є необхідною умовою функціонування та розвитку підприємства особливо в умовах сьогодні. Саме аналіз та прогнозування фінансового стану є основою для виявлення ознак та запобігання банкрутства підприємства.

Аналіз фінансового стану - дозволяє оцінити досягнуті результати діяльності підприємства за певний період, в динаміці, зробити відповідні висновки та прийняти рішення. Прогнозування фінансового стану в свою чергу дозволяє розробити і скласти науково обґрунтований прогноз про ймовірний майбутній фінансовий стан підприємства, тобто окреслити передумови розвитку підприємства в перспективі з врахуванням дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. В поєднанні аналіз та прогнозування фінансового стану дозволяє вчасно діагностувати можливі причини погіршення фінансового стану підприємства та розробити заходи для запобігання банкрутства - це зумовлює актуальність даної теми, а також

теоретичну та практичну значущість даного дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних засад аналізу та прогнозування фінансового стану та вдосконалення процесу аналізу та прогнозування фінансового стану як елементу системи запобігання банкрутства СФГ «Гальченко С.Ф.».

Для досягнення вищевказаної мети, потрібно виконати наступні завдання:

- дослідити економічну сутність дефініції «фінансовий стан підприємства»;
- визначити завдання, методи та джерела аналізу та прогнозування фінансового стану підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- проаналізувати фінансовий стан підприємства в контексті його ліквідності, платоспроможності, прибутковості, ділової активності та фінансової стійкості;
- визначити та запропонувати шляхи вдосконалення процесу аналізу та прогнозування фінансового стану підприємства;
- виконати економіко-математичне прогнозування фінансового стану;
- провести моделювання ймовірності банкрутства підприємства.

Предмет дослідження є результати фінансово-господарської діяльності та відповідно звітність СФГ «Гальченко С.Ф.».

Об'єкт дослідження є процес аналізу та прогнозування фінансового стану як елементу системи запобігання банкрутства СФГ «Гальченко С.Ф.».

Для вирішення поставлених завдань в роботі використані наступні методи: метод синтезу, систематизації, порівняння, групування, оцінки та метод аналогії - для вивчення існуючих підходів до трактування поняття «фінансовий стан підприємства», а також метод наукової абстракції, економіко-математичного моделювання, графічний та табличний методи для більш наочного розкриття досліджуваної теми.

Інформаційною основою дослідження стали нормативно-правові акти, що регулюють відносини в сфері банкрутства підприємств, науково-методична література, періодичні видання, що присвячені проблематиці даного дослідження, а також фінансова звітність підприємства, примітки до фінансової звітності, дані статистичної звітності підприємства.

Кваліфікаційна робота виконується за матеріалами селянського (фермерського) господарства «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

Наукова новизна даного дослідження полягає в удосконаленні теоретико-методичних та практичних підходів щодо аналізу та прогнозування фінансового стану з метою запобігання банкрутства підприємства.

Практичне значення отриманих результатів даного дослідження полягає в розробці пропозицій щодо застосування в практичній діяльності підприємства двоетапного процесу аналізу фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» та запровадження процесу прогнозування в комплексі з обов'язковим розрахунком коефіцієнта апроксимації (точності прогнозу).

Публікації. За результатами дослідження опублікована стаття в Міжнародному науковому журналі «Інтернаука», Серія: «Економічні науки», Випуск 12 (68) / 2022 на тему: «Менеджмент ефективності та конкурентоспроможності підприємств-домінанти в системі антикризового менеджменту».

Структура роботи: вступ, три розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел, додатки. Робота містить 82 сторінки основного тексту, 16 таблиць, 19 рисунків, 4 додатки. Список використаних джерел включає 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ЙОГО БАНКРУТСТВА

1.1. Економічна сутність та характеристика дефініції «фінансовий стан підприємства»

Розглядаючи сутність аналізу та прогнозування фінансового стану підприємства важливим є розуміння економічної сутності самого поняття «фінансовий стан підприємства». Етимологічне дослідження, критична оцінка та трактування даного поняття різними науковцями дозволять розкрити економічну сутність даного поняття та на основі їх симбіозу сформулювати власне трактування дефініції «фінансовий стан підприємства».

Передусім потрібно зазначити, що поняття «фінансовий стан підприємства» є досить поширеним предметом досліджень в роботах багатьох науковців. Так, дослідженнями питання фінансового стану підприємств займалися ряд українських та іноземних дослідників, а саме, в контексті трактування змісту категорії «фінансовий стан підприємств» - Шкарабан С.І., Яцків М.І., Дем'яненко М.Я. та інші, в аспекті оцінки та прогнозування фінансовою стану підприємства - Аверіна М.Ю., Дончак Л.Г., Карпенко Г.В., Конєва Н.О., Обущак Т.А., Пітінова А.О., Приходько Н.І., Рудницька О.М., Смачило В.В, Таранюк К.М., Ціхановська О.М., Черниш С.С., Шаповалова І.О. та інші, однак на даний час однозначного трактування даної категорії ще не склалося, крім того зважаючи на існуючі трактування виділяють кілька підходів щодо трактування дефініції «фінансовий стан підприємства».

Бланк І.О. визначає, що: «фінансовий стан – це рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання» [56, С.175].

Базилінська О.Я в своїх працях поняття «фінансовий стан підприємства» розглядає наступним чином: «фінансовий стан підприємства – це сукупність

показників, що характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства» [4, С.23].

Білик М.Д. дає наступне визначення досліджуваного поняття: «фінансовий стан – реальна (на фіксований момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою» [6, С.119].

Бойчик І.М. стверджує, наступне: «фінансовий стан – це спроможність підприємства вести господарську діяльність на основі своєчасного погашення усіх видів заборгованості, раціональної структури капіталу і господарських засобів» [8, С. 34].

Дем'яненко М.Я. в своїх роботах визначає: «фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу» [13, С.236].

Коломієць Н.О., Коломієць О.П. дають наступну характеристику досліджуваного поняття: «фінансовий стан – це здатність (спроможність) підприємства фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами» [23, С.105].

Коробов М.Я. трактує поняття «фінансовий стан підприємства» наступним чином: «Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства

необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями» [28, С. 134].

Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. вважають наступне: «фінансовий стан являє собою найважливішу характеристику економічної діяльності підприємства в зовнішньому середовищі. Воно визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал в діловій співпраці, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів щодо фінансових та інших відносин» [32, С.98].

Осмоловський В.В. в свою чергу визначає, що: «фінансовий стан – це комплексне поняття, яке характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими взаємовідносинами із суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю» [62, С.175].

Павленко О.І. інтерпретує: «фінансовий стан – це реальна (на фіксований момент часу) та потенційна фінансова спроможність підприємства» [42, С.75].

Поддєрьогін А.М. визначає: «фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [46, С.155].

Савицька Г.В. дотримується думки, що «фінансовий стан підприємства – економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу» [62, С.175].

Томілін О.О., Лесюк А.С. визначають, що: «фінансовий стан сільськогосподарського підприємства – економічна категорія, яка відображає

наявність, розміщення та ефективне використання активів, власного і позичкового капіталу на конкретну дату» [54, С.562] .

Цал-Цалко Ю.С. доводить наступну тезу: «фінансовий стан підприємства відображає на певний момент рівень ефективності використання ресурсів у господарській діяльності, або, кажучи точніше, ефективність функціонування механізмів економічної системи» [62, С.175].

Узагальнюючі вищевикладені трактування щодо визначення сутності фінансового стану підприємства можна виділити п'ять основних підходів до визначення категорії «фінансовий стан підприємства» (рис.1.1).

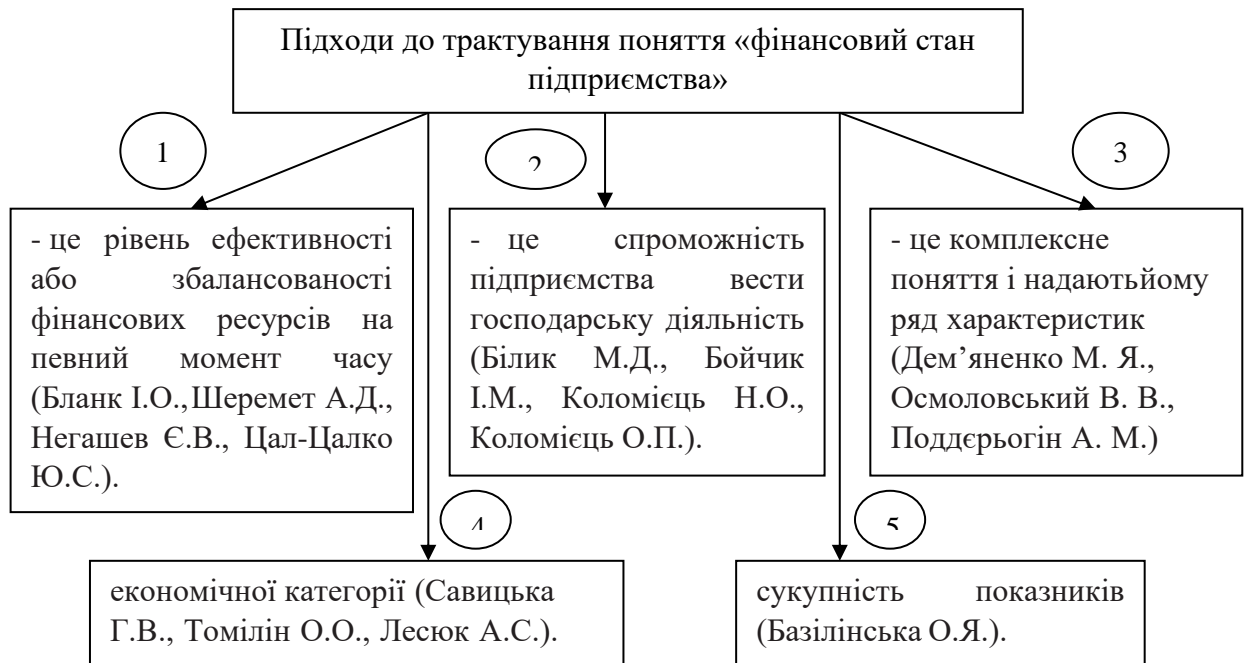

Рис.1.1. Підходи до трактування поняття «фінансовий стан підприємства»

Крім науковців трактування поняття «фінансовий стан підприємства» визначено в нормативно-правових документах, що регламентують процес аналізу фінансового стану підприємств, зокрема в таких:

- положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», затвердженим Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121, визначає: «фінансовий стан підприємства визначається як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і

використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні можливості підприємства» [47]. На нашу думку таке трактування є дещо суперечливим, тому що фінансовий стан можна саме охарактеризувати на базі визначеної сукупності показників діяльності підприємства, але ж він не є сукупністю цих показників;

- методичні рекомендації щодо аналізу фінансово-господарського стану підприємств або організацій Державної податкової адміністрації України (лист № 759/10/20-2117 від 27.01.1998 р.) зазначено наступне: «фінансове положення (стан) є комплексним поняттям і відображає рейтинг підприємства на фінансовому ринку, його кредито- і податкоспроможність характеризується системою показників, які визначають на конкретну дату».

[40] Дане визначення носить неоднозначний характер, адже не зрозуміло як буде визначатися рейтинг підприємства, за якою методикою та як буде при цьому визначатися безпосередньо фінансовий стан підприємства та й ще при цьому сутність фінансового стану підприємства зводиться тільки до відображення його кредито– і податкоспроможності, що на нашу думку має досить обмежений та суб'єктивний характер трактування даної дефініції.

- методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій № 22 від 23 лютого 1998 р., розробленої Агентством з питань запобігання банкрутству підприємств і організацій, визначає: «фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [42]. Дане трактування на нашу думку є досить ґрунтовним та змістовним та в повній мірі враховує всі фактори, які мають потенційний вплив на фінансовий стан підприємства

Розглянуті вище інтерпретації дефініції «фінансовий стан підприємства» науковцями та її визначення в нормативно-правових документах свідчать про відсутність усталених підходів до трактування

поняття «фінансовий стан підприємства». Отож, проаналізувавши всі ці різні підходи щодо визначення та характеристики досліджуваної категорії можна виокремити сутнісні характерні ознаки категорії «фінансовий стан підприємства» (рис. 1.2).

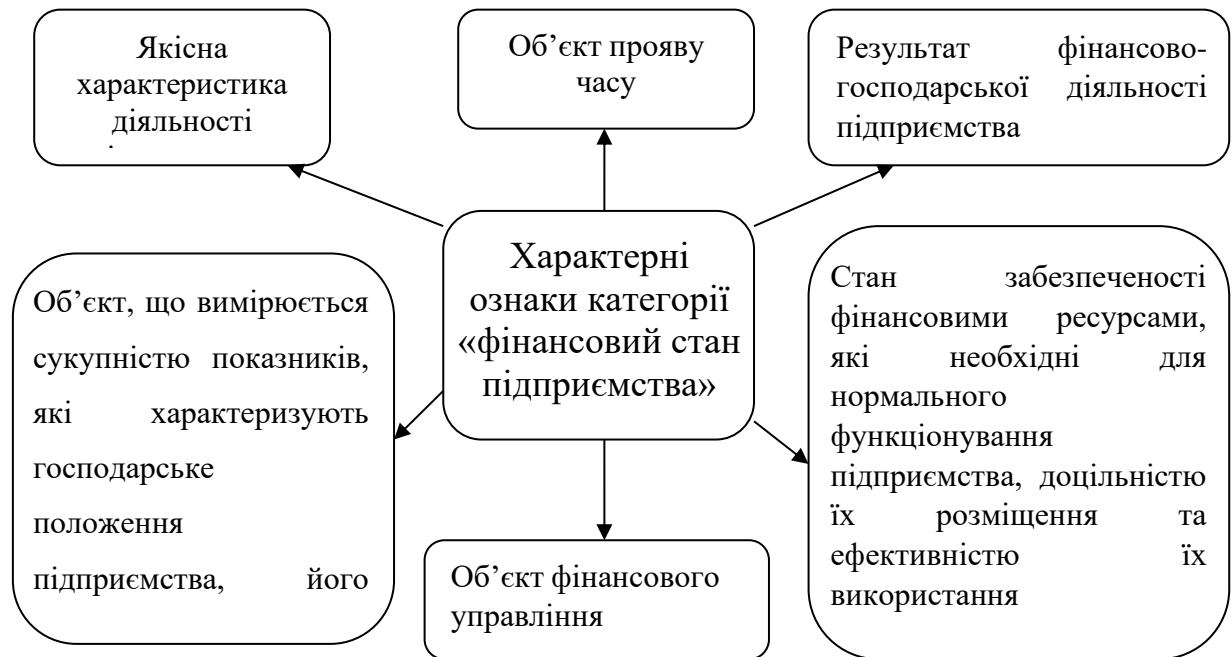

Рис.1.2. Сутнісні характерні ознаки категорії «фінансовий стан підприємства»

Безумовно, що фінансовий стан підприємства є залежним від результату, який підприємство отримує від здійснення в комплексі всіх видів його діяльності - виробничої, комерційної, фінансової. Як правило, чим вищі результати підприємство отримує від всіх видів діяльності, якими воно займається при умові зниженні собівартості та витрат по цим видам діяльності, тим є вища прибутковість, а отже і фінансовий стан підприємства автоматично покращується. В свою чергу фінансовий стан визначається певним складом елементів, які формують, визначають та забезпечують ефективне функціонування підприємства, як в поточному, так і в майбутньому періодах (рис. 1.3).

Загалом, дослідивши сутність поняття «фінансовий стан» та проаналізувавши різні погляди щодо його визначення, пропонуємо визначити концептуальні основи цього поняття, як категорії, об'єкту, міри та результату.

Як категорія - фінансовий стан - це така спеціальна категорія суть якої виявляється у статиці, тобто на певний момент часу та в динаміці, тобто в характеристиці діяльності підприємства у визначеному періоді. Як об'єкт – фінансовий стан вимірюється певною сукупністю показників, які характеризують та визначають стан, в якому знаходиться підприємство на конкретний звітний момент, його загальні результати діяльності, які були досягнуті в процесі прийняття тих чи інших управлінських рішень. Як міра – це міра або степінь не лише забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, а й як міра, ступінь їх раціональності використання та розміщення в ході господарської діяльності. Як результат – це підсумковий або завершальний підсумок фінансово-господарської діяльності підприємства на різних етапах.

Рис.1.3. Структурні елементи фінансового стану підприємства

Отже, підсумовуючи вищезазначене, у зв'язку з існуючою індивідуалізацією підходів до інтерпретації поняття «фінансовий стан підприємства» можна стверджувати, що сьогодні одностайного погляду та думки щодо трактування відповідного поняття не існує. Думки погляди вчених мають як спільні, так і відмінні риси. Тому, розглянувши сутність поняття «фінансовий стан підприємства» та проаналізувавши різні позиції

щодо його інтерпретації, ми вважаємо, що потрібно сформулювати визначення даної категорії, яке відображає сутність та акцентує увагу на фінансовому стані підприємства, як головного чинника, який запобігає ймовірності банкрутства підприємства.

Таким чином, ми вважаємо що досліджуване поняття можна сформулювати наступним чином: фінансовий стан підприємства – це комплексна економічна дефініція, яка є підсумком взаємодії всіх складових системи фінансових відносин підприємства, а отже визначає поточну (реальну) та майбутню (потенційну) забезпеченість фінансовими ресурсами підприємства тобто його фінансову спроможність щодо забезпечення нормальної та ефективної виробничо-господарської діяльності підприємства через її фінансування, яке повинно відбуватися вчасно і в повному обсязі та крім цього повинна забезпечуватися спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання перед відповідними контрагентами та відповідно забезпечуватися саморозвиток підприємства з метою недопущення банкрутства підприємства.

Отже, доходимо висновку, що фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі, а саме наскільки ефективними і безризиковими можуть бути ділові відносини з ним комерційних банків, постачальників, потенційних інвесторів, позичальників, тощо. Для підприємства, як і для його партнерів, становить інтерес не тільки фактичний фінансовий стан підприємства – аналіз фінансового стану, а й очікуваний фінансовий стан – прогнозування фінансового стану з метою уникнення банкрутства підприємства.

1.2. Прийоми, методи, завдання та джерела аналізу фінансового стану підприємства

Розглянуті в попередньому розділі трактування сутності та характеристика поняття «фінансовий стан підприємства» дозволили сформулювати концептуальні засади даної дефініції на основі яких можна визначити та стверджувати, що проведення аналізу фінансового стану являє собою не тільки сам процес вивчення та порівняння результатів діяльності з ціллю визначення ефективності та раціональності використання активів та фондів підприємства для досягнення основної мети підприємства отримання прибутку та уникнення банкрутства, а й є базою та підґрунтям для прогнозування фінансового стану.

Загалом процес аналізу фінансового стану підприємств у ринковій економіці є однією з найголовніших функцій менеджменту економіки країни в цілому, зважаючи на те що саме підприємства є важливими структурними елементами економіки, а їх фінансовий стан є індикаторами розвитку економіки країни. Таким чином аналіз фінансового стану підприємства виступає невіддільним структурним елементом як в цілому системи менеджменту підприємства, так і є вагомим та безпосереднім елементом системи щодо запобігання банкрутства підприємства. Адже підприємства здійснюють свою діяльність в досить мінливому як зовнішньому так і внутрішньому середовищі, а тому безперервно знаходяться під дією впливу, різного роду зовнішніх і внутрішніх чинників, які впливають на процес та результат господарсько-виробничої діяльності підприємства. Зокрема до зовнішніх чинників, які впливають на хід діяльності підприємства відносять – політичні, соціальні, демографічні, економічні, правові, екологічні, науково-технологічні групи чинників тощо.

В свою чергу до внутрішніх чинників, що впливають на діяльність підприємства відносять наступні групи чинників – внутрішньо-організаційні, економічні, виробничі, інноваційний тощо. Причини можливого виникнення

банкрутства підприємства наведено на рис. 1.4.

Рис. 1.4. Причини можливого виникнення банкрутства підприємства

Визначені причини можуть призвести підприємство до погіршення його фінансового стану та спровокувати банкрутство підприємство, саме аналіз фінансового стану в динаміці дозволить керівництву підприємства вжити відповідних превентивних заходів щоб запобігти та уникнути банкрутства. Аналіз фінансового стану підприємства потрібно проводити починаючи зі створення та протягом всього життєвого циклу підприємства цей процес

повинен бути систематичний та всеохоплюючий з застосуванням відповідних прийомів та методик аналізу.

Фінансовий стан підприємства – мінливий тобто в ході діяльності може змінюватися від стійкого та стабільного до нестійкого та нестабільного, зважаючи на ряд як суб'єктивних так і об'єктивних причин, які притаманні здійсненню підприємницької діяльності. Тому аналіз фінансового стану в статичній та динамічній дозволить визначити «вразливі точки» у фінансовій сфері підприємства та відповідно знайти способи та методи раціонального та ефективного розміщення та використання фінансових ресурсів.

Саме нераціональність та неефективність відносин в фінансовій сфері підприємства щодо використання фінансових ресурсів спричиняє неплатоспроможність і як наслідок виникають проблеми з постачанням сировини та матеріалів, що необхідні для виробництва, а тому спостерігається нерівномірність виробництва та реалізації продукції, що призводить до недоотримання прибутку, зниження рентабельності та банкрутства підприємства. Аналіз фінансового стану підприємства вимагає застосування відповідних прийомів та методів, що дозволять всебічно та ґрунтовно оцінити фінансовий стан підприємства.

Сукупність фахових (спеціальних) прийомів, методів та моделей для аналізу фінансового стану підприємства являють собою інструментарій для аналізу фінансового стану підприємства. І якщо під моделлю фінансового аналізу розуміють певну можливість ідентифікувати та структурувати зв'язок між відповідними показниками, а під методами аналізу фінансового стану підприємства розуміють спосіб або процес діяльності тобто аналізу, який повністю охоплює увесь шлях перебігу даного аналізу, то прийом - це є окремий крок, дія в ході реалізації відповідного методу.

Спочатку розглянемо та дамо характеристику прийомам, які застосовують для аналізу фінансового стану. Перелік прийомів наведено на рис. 1.5, їх характеристика в Додатку А.

Рис.1.5. Систематизація прийомів аналізу фінансового стану підприємства

Щодо моделей, які використовують для проведення аналізу фінансового стану підприємства, то виділяють три головні типи моделей, а саме:

- описові або дескриптивні;
- прогностичні або предикативні;
- порівняльні або нормативні моделі.

Описові моделі тобто це моделі описового характеру вони є основними серед усіх моделей, які застосовують для аналізу фінансового стану підприємства. До описових моделей відносяться:

- побудова системи звітних балансів;
- складання аналітичних фінансових звітів;
- вертикальний та горизонтальний аналіз фінансової звітності;
- трендовий та факторний аналіз;
- порівняльний аналіз;

- система аналітичних коефіцієнтів;
- аналіз відносних показників та коефіцієнтів.

Інформаційним джерелом для побудови дескриптивних моделей є бухгалтерська та фінансова звітність.

Предикативні моделі тобто це моделі прогностичного характеру, які застосовуються для прогнозування фінансових результатів - доходів та витрат підприємства, майбутнього фінансового стану підприємства. До предикативних моделей відносяться:

- 1) аналіз беззбитковості;
- 2) побудова прогностичних фінансових звітів;
- 3) динамічний аналіз;
- 4) ситуаційний аналіз.

Нормативні моделі аналізу тобто це моделі, які використовують з метою порівняння відповідних нормативів з реальними (фактичними) результатами діяльності підприємства. Даним типом моделей послуговуються, за звичай, при проведенні внутрішнього фінансового аналізу, для внутрішніх потреб керівництва.

Сутність нормативної моделі – це, по-перше, визначити нормативи на кожен статтю витрат підприємства, для відповідних видів робіт, продукції, процесів, тощо, по-друге, з'ясування причин по відхиленню фактичних даних від нормативів, по-третє, усунення таких причин.

Дані моделі дають можливість, як ідентифікувати так і структурувати взаємозв'язки між основними, прямими та опосередкованими, непрямими фінансовими показниками. Щодо методів аналізу фінансового стану, то на даний час уніфікованої класифікації методів не має. Здебільшого використовують класифікацію, згідно якої виділяють дві групи: неформалізовані (евристичні) й формалізовані.

Класифікація методів фінансового аналізу наведено на рис.1.6.

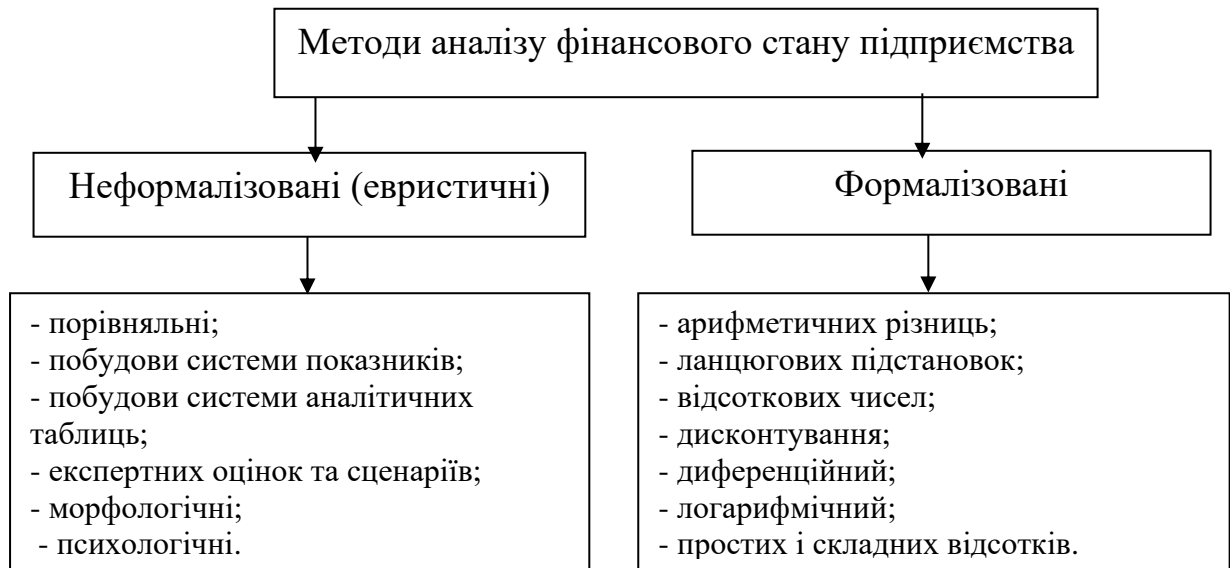

Рис.1.6. Систематизація методів аналізу фінансового стану підприємства

Неформалізовані або евристичні методи – це методи, що ґрунтуються на описі аналітичних фінансових показників (результатів, явищ, процесів) на певному логічному рівні, для цих методів характерний певний суб’єктивізм, так як, в них велике значення та основний наголос мають досвід та знання того, хто проводить аналіз, та навіть його інтуїція. Застосовують евристичні методи в більшості випадків з метою прогнозування стану об’єкта в майбутньому за умов повної або часткової невизначеності тобто в умовах, коли неможливо мати інформацію про всі чинники впливу та у випадках спрощеної уяви про явища економічної дійсності, тощо. В свою чергу формалізовані методи аналізу фінансового стану ґрунтуються на жорстких аналітичних взаємозв’язках та залежностях фінансових показників (результатів, явищ, процесів).

Щодо інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану, то традиційно виділяють фінансову звітність підприємства, яка включає 6 форм це повний комплект звітності та спрощений – 2 форми для малих та мікропідприємств. Повний комплект фінансової звітності включає форми:

- № 1 баланс «Звіт про фінансовий стан підприємства»;
- № 2 «Звіт про фінансові результати» («Звіт про сукупний дохід»);

- № 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- № 4 «Звіт про власний капітал»;
- № 5 «Примітки до фінансової звітності»;
- № 6 «Додаток до приміток до річної фінансової звітності».

Для малих та мікропідприємств пакет фінансової звітності включає:

- № 1-м та 1-мс «Баланс»;
- № 2-м та 2-мс «Звіт про фінансові результати».

Крім вище вказаних форм, як інформаційне джерело для аналізу фінансового стану доцільно використовуватися наступні групи документів (джерела) – внутрішні та зовнішні документи. До групи внутрішніх відносяться:

- бізнес-план підприємства, а саме розділ «Фінансовий план»;
- реєстри бухгалтерського обліку;
- первинна документація підприємства, що включає видаткові накладні, товарно-транспортні накладні, касові ордери, акти про виконані роботи, рахунок-фактура, бухгалтерська довідка, тощо.

До групи зовнішніх документів відносяться:

- нормативна документація;
- листування з банком, фінансовими та фіскальними органами;
- боргові розписки, претензійні та арбітражні матеріали, тощо.

Аналіз фінансового стану представляє собою ґрунтовне, глибоке, всеохоплююче наукове дослідження економічних відносин підприємства в контексті руху всіх ресурсів підприємства (матеріальних, фінансових, трудових) у єдиному господарсько-виробничому процесі. А тому аналіз фінансового стану потрібно проводити використовуючи певну групу або комплекс (систему) показників, які досить всебічно та детально характеризують та визначають господарсько-виробничий стан підприємства. Комплекс показників для аналізу фінансового стану підприємства наведено на рис. 1.7.

Рис.1.7. Комплекс показників для аналізу фінансового стану підприємства

Логічним чином на основі комплексу показників, що формують, характеризують та визначають фінансовий стан підприємства визначимо та сформулюємо завдання його аналізу, як елемента системи запобігання банкрутства підприємства. Завдання аналізу фінансового стану підприємства наведено на (рис.1.8.).

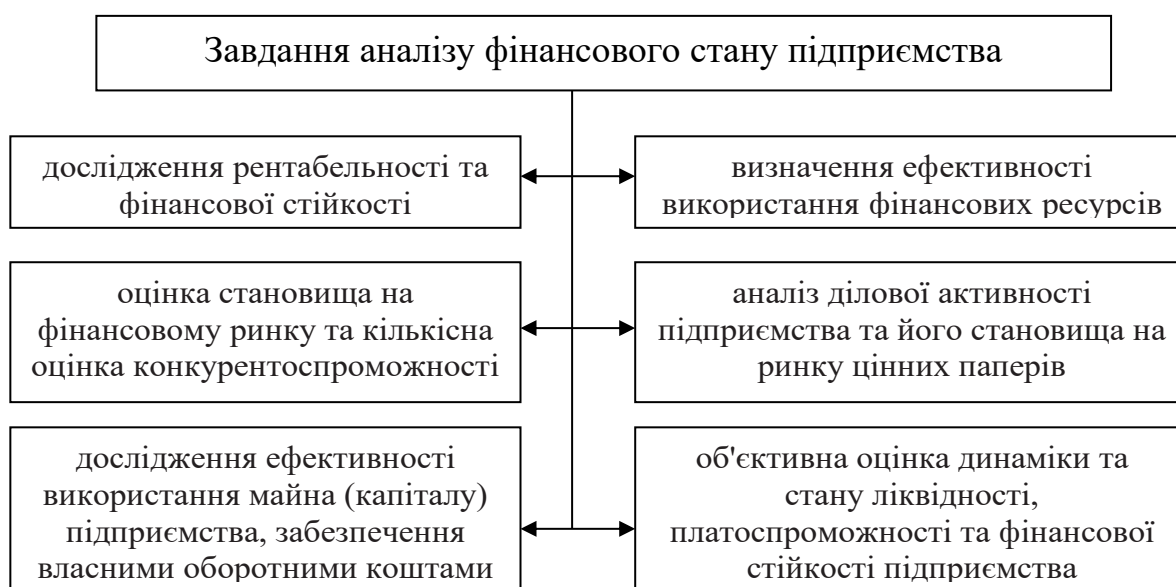

Рис.1.8. Завдання аналізу фінансового стану підприємства як елемента системи запобігання банкрутства підприємства

А першорядним завданням аналізу фінансового стану, як елемента системи запобігання банкрутства, для кожного підприємства, незалежно від сфери його діяльності, є пошук та виявлення шляхів (резервів) для поліпшення

фінансового стану та головне результативне застосування виявлених шляхів (резервів) в діяльності підприємства.

1.3. Особливості та методи прогнозування фінансового стану підприємства

Невід'ємним елементом системи менеджменту є прогнозування фінансового стану підприємства, адже для них є важливим не тільки аналіз їх фінансового стану, як елементу системи підтримки ефективної виробничо-господарської діяльності та запобігання банкрутства відповідно, а й здійснювати прогнозування можливих змін в майбутньому. Відомо, що підприємницька діяльність – це завжди ризик, тому що підприємства здійснюють свою діяльність в досить мінливому середовищі, а отже на їх діяльність та відповідно фінансовий стан впливають різного роду чинники, які поділяють на дві групи – на чинники зовнішнього та внутрішнього впливу. І якщо чинники або фактори внутрішнього впливу (система менеджменту на підприємстві, кваліфікація персоналу, стан обладнання, техніки, забезпеченість сировиною, тощо) на фінансовий стан підприємства в більшій мірі лежать в площині компетенції керівництва підприємства, то чинники або фактори зовнішнього впливу (зміна політичних режимів, податкового законодавства, нормативно-правова база, пандемія, війна, тощо) знаходяться поза межею їх впливу. Саме для цього і потрібне прогнозування фінансового стану підприємства, щоб зробити прогноз змін в майбутньому з врахуванням чинників внутрішнього та зовнішнього впливу на його діяльність.

Слід зауважити, що проведений аналіз наукових джерел показав, що частина дослідників з поняттям прогнозування ототожнюють поняття планування, що на нашу думку є досить сумнівним, некоректним, оскільки прогнозування і планування це два абсолютно різних поняття, хоча між ними і існує певний взаємозв'язок.

Поддєрьогін А.М. прогнозуванням фінансового стану визначає як: «передбачення обсягу та розміщення фінансових ресурсів підприємства на

певний термін у майбутньому шляхом вивчення динаміки розвитку підприємства як суб'єкта господарської діяльності» [46, С. 152].

Кузюди Н.В. і Саркіяна С.А. мають наступну думку: «прогнозування фінансового стану є спеціальним науково обґрунтованим дослідженням, предметом якого виступають перспективи розвитку явищ (аналітичні показники, коефіцієнти тощо)» [62].

Ми вважаємо, що більш точно поняття прогнозування фінансового стану підприємства трактує Клементьєва О.Ю., а саме автор визначає наступне: «прогнозування – це системи науково обґрунтованих імовірнісних припущень про базові й альтернативні структурні зміни в активах та пасивах підприємства, обумовлених ефективністю використання капіталу» [25]. Але ми вважаємо, що дане трактування буде доречно дещо розширити та доповнити і викласти в наступній інтерпретації: «це системи науково обґрунтованих імовірнісних припущень про базові й альтернативні структурні зміни в активах та пасивах підприємства, обумовлених ефективністю використання капіталу підприємства в умовах дії та впливу на діяльність підприємства внутрішніх та зовнішніх чинників».

Таким чином, щоб забезпечити ефективну діяльність підприємства в сучасних умовах менеджменту підприємства потрібно не лише проаналізувати поточний та минулий фінансовий стан підприємства, а ще мати прогноз щодо майбутніх зміни фінансового стану з урахуванням всіх можливих факторів.

Прогнозування – це певні прогноз або сценарій розвитку подій на підприємстві, відповідно ці прогнози або сценарії можуть бути різні. Характеристика розвитку подій при прогнозуванні фінансового стану наведено в табл.1.1.

Прогнозування фінансового стану здійснюється з метою створення інформативної бази для вибору оптимального шляху розвитку в майбутньому та прийняття управлінських рішень для уникнення небажаних ситуацій, зокрема банкрутства.

Таблиця 1.1

Характеристика розвитку подій при прогнозуванні фінансового стану

Назва прогнозу	Характеристика розвитку подій
Оптимістичний	Передбачає виконання всіх умов прогнозування, закладених фінансовим менеджером.
Реалістичний	Передбачає виконання лише частини найбільш можливих для реалізації умов прогнозування, закладених фінансовим менеджером.
Песимістичний	Показує, що буде з підприємством, якщо існуючі тенденції не змінювати.

Від того наскільки буде точний прогноз або сценарій розвитку подій в площині фінансового стану підприємства залежить правильний вибір методів прогнозування. Усталеної та уніфікованої класифікації таких методів на часі немає, а виділяють найбільш загальнозживані, що використовуються в більшості науково-дослідних джерелах, а саме:

- економетричні моделі;
- метод часових рядів (рядів динаміки);
- балансовий метод;
- методи експертних оцінок.

З допомогою економетричних моделей встановлюються особливості діяльності підприємства, які використовують щоб спрогнозувати поведінку та дії підприємства у випадку зміни певних параметрів даної моделі. В свою чергу виділяють ще і підвиди економетричних моделей:

- однофакторні регресійні моделі;
- багатофакторні регресійні моделі;
- регресійні моделі.

Одно- та багатофакторні моделі демонструють залежність фінансового результату від одного або кількох факторів відповідно, що впливають на його показник.

Регресійні моделі в свою чергу беруть за основу рівнянні регресії чи системі регресійних рівнянь, які поєднують величини внутрішніх або

ендогенних та зовнішніх або екзогенних змінних. Рівняння регресії бувають парні, коли встановлюють залежність між двома факторами та множинні – демонструють залежність фінансового результативного показника одночасно від кількох факторів. Рівняння регресії за лінійного взаємозв'язку – однофакторна модель має вигляд:

$$y = a_0 + a_1 * x \quad (1.1)$$

Рівняння регресії багатофакторної моделі має вигляд:

$$y = a_0 + a_1 * x_1 + a_2 * x_2 + \dots + a_n * x_n \quad (1.2)$$

де x_1, x_n – фактори, що впливають на результат;

a_1, a_n – коефіцієнти при факторах;

a_0 – вільний коефіцієнт рівняння.

Регресійні моделі використовують щоб спростити складні економічні зв'язки, які виникають в ході діяльності підприємства. Використання регресійних моделей включає кілька етапів. На першому етапі обирають внутрішній показник, який залежить від зовнішніх факторів та позначають його y_1 , на другому обирають внутрішній показник, який залежить як від зовнішніх факторів, так і від y_1 , і т.д. Таким чином кожний наступний показник в свою чергу залежить від внутрішніх попередніх факторів та зовнішніх.

Моделі часових рядів (рядів динаміки) являють собою використання консеквентності фінансових показників, виміряних через рівні інтервали часу. Дані моделі мають три складові: тренд, циклічну компоненту та сезонну компоненту. Модель часового ряду або рядів динаміки має вигляд:

$$y_t = x_t + s_t + C_t \quad (1.3)$$

де y – показник (результат), який прогнозують;

x_1, x_n – фактори, що впливають на показник (результат), який прогнозують;

s_t – циклічна компонента що впливають на показник (результат), який прогнозують;

C – сезонний фактор впливу на показник (результат), який прогнозують;

$t=1, \dots n.$

Виділяють наступні види моделей часових рядів (рядів динаміки):

- дискретні - вимірювання показників проводяться через визначені інтервали часу;
- безперервні - зміни показника, процесу фіксуються безперервно.

В практичній діяльності здебільшого використовують дискретні ряди з дотриманням наступних умов - дані повинні бути зіставленими та однорідними, всі випадкові відхилення, наприклад, ті що викликані зміною спеціалізації чи реорганізацією підприємства, повинні бути вилучені

Балансовий метод прогнозування передбачає розробку спеціальних фінансових таблиць - балансів, в якій одна частина – це прогнозовані джерела ресурсів підприємства, а друга – це розподіл (використання) фінансових ресурсів по всім напрямкам їх витрачання. Головна умова даного методу - рівність обох частин балансу.

В основі методу експертних оцінок в прогнозуванні фінансового стану лежить думка експертів, тобто даний метод передбачає багатофакторне опитування експертів за відповідними схемами. Результати опитування повинні бути оброблені з застосуванням відповідного інструментарію економічної статистики (наприклад - метод Дельфі, метод комісії, метод віднесеної оцінки, тощо).

За звичай цей метод включає наступні етапи:

- 1) створення робочих груп експертів для здійснення опитувань;
- 2) розробка переліку питань для експертів;
- 3) забезпечення незалежності суджень експертів тобто усунення фактору можливого тиску на експертів;
- 4) опрацювання отриманих відповідей експертів;
- 5) розробка прогнозних гіпотез та варіантів розвитку подій.

Вірність прогнозу фінансового стану підприємства залежить від дотримання всіх етапів процесу прогнозування (рис.1.9).

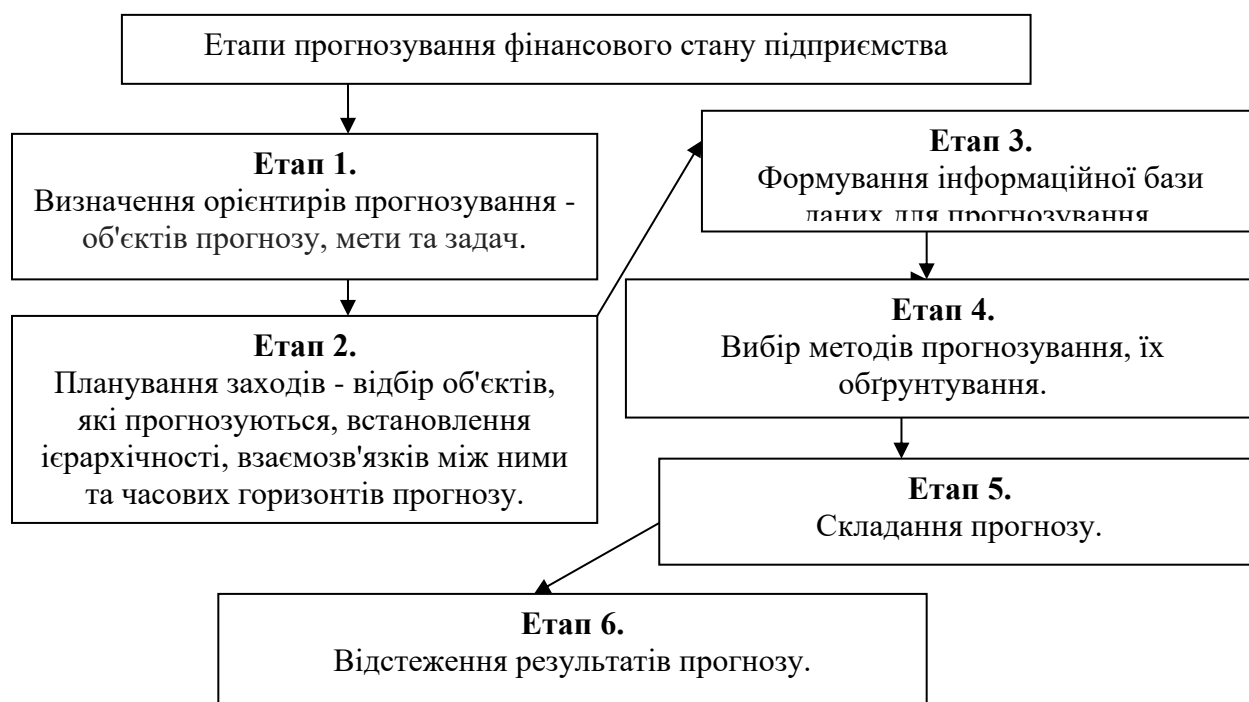

Рис.1.9. Етапи прогнозування фінансового стану підприємства

Підсумовуючи вищевикладене можна стверджувати, що важливість прогнозування фінансового стану підприємства в контексті запобігання банкрутства зводиться до наступних положень, а саме: за допомогою прогнозування можна визначити можливі варіанти розвитку подій під впливом тих чи інших факторів, маючи можливість при цьому порівняти очікувані результати за кожним варіантом та вибрати найкращий варіант для підприємства тобто прогнозування дозволяє передбачити та виявити фінансові проблеми та відповідно вжити заходи для їх усунення. Отже, в процесі прогнозування, як певної дії, можна виділити дві площини - це пізнавально-теоретична та управлінська, яка в свою чергу дозволяє ухвалити відповідні управлінські рішення на основі пізнавально-теоретичного аспекту прогнозування.

Висновки до розділу 1

Фінансовий стан підприємства – це комплексна економічна дефініція, яка є підсумком взаємодії всіх складових системи фінансових відносин підприємства, а отже визначає поточну (реальну) та майбутню (потенційну) забезпеченість фінансовими ресурсами підприємства тобто його фінансову спроможність щодо забезпечення нормальної виробничо-господарської діяльності підприємства через її фінансування, яке повинно відбуватися вчасно і в повному обсязі та крім цього повинна забезпечуватися спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання перед відповідними контрагентами та відповідно забезпечуватися саморозвиток підприємства з метою недопущення банкрутства підприємства. Головним завданням аналізу фінансового стану, як елемента системи запобігання банкрутства, для кожного підприємства незалежно від сфери його діяльності є пошук та виявлення шляхів (резервів) поліпшення фінансового стану та головне результативне застосування виявлених шляхів (резервів) в діяльності підприємства.

Прогнозування – це науково обгрунтований певний прогноз або сценарій розвитку подій на підприємстві, відповідно ці прогнози або сценарії можуть бути різні – оптимістичний, реалістичний, песимістичний.

Значущість прогнозування фінансового стану підприємства в контексті запобігання банкрутства зводиться до наступних положень, а саме: за допомогою прогнозування можна визначити можливі варіанти розвитку подій під впливом тих чи інших факторів, маючи можливість при цьому порівняти очікувані результати за кожним варіантом та вибрати найкращий варіант для підприємства тобто прогнозування дозволяє передбачити та виявити фінансові проблеми та відповідно вжити заходи для їх усунення.

В процесі прогнозування, як певної дії, можна виділити дві площини - це пізнавально-теоретична та управлінська, яка в свою чергу дозволяє ухвалити відповідні управлінські рішення на основі пізнавально-теоретичного аспекту прогнозування.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО СТАНУ СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

2.1. Організаційно-економічна характеристика СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

Селянське (фермерське) господарство «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» (далі - СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.») було зареєстровано 20.12.2000 року, юридично та фактично знаходиться в селі Степанівка Магдалинівського району Дніпропетровської області. Керівником є Гальченко Григорій Сергійович.

Основним видом діяльності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» є рослинництво, а саме вирощування зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур, крім цього СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» займається виробництвом олії, тваринних жирів та продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, оптовою торгівлею зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин, неспеціалізованою оптовою торгівлею та роздрібною торгівлею в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами. СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» здійснює свою діяльність на принципах саморегулювання, самофінансування та самоокупності.

СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» розташоване в степовій зоні України на лівому березі річки Оріль. Основні площі земельних угідь господарства зайняті чорноземи звичайними малогумусними, їх змитими та намитими різновидами, які мають сприятливі для землеробства водно-фізичні, фізико-хімічні та агрохімічні властивості. Для аграрного підприємства земля є основним засобом виробництва для продукції, як рослинництва так і тваринництва. Від того, наскільки ефективно та раціонально вона використовується, залежить кількість та якість виробленої сільськогосподарської продукції.

Земельний фонд СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» складається з земельних ділянок, що належать членам даного фермерського господарства на праві власності і користування та земельних ділянок, що належать фермерському господарству на умовах оренди.

Склад та структура земельних угідь СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» наведена в табл.2.1.

Таблиця 2.1

Склад та структура земельних угідь СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»
за 2017-2021 роки

Показник	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2021 р. у % до 2017 р.
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
Загальна земельна площа	1648	100	1648	100	1648	100	1648	100	1648	100	100,0
в т.ч с.-г. угідь, з них ріллі	1648	100	1648	100	1648	100	1648	100	1648	100	100,0
Приходиться на 1 робітника: с.-г. угідь/ріллі	54,9	х	54,9	х	48,5	х	48,5	х	43,4	х	78,9

За даними бадлиці 2.1. загальна земельна площа СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» з 2017 по 2021 рік не змінилася та складає 1648 га., с.-г. угідь/ріллі, що приходиться на 1 робітника зменшилася на 21,1% або на 11,5 га., за рахунок збільшення кількості робітників на підприємстві в 2021 році порівняно з 2017 роком на 8 чоловік.

Щоб визначити спеціалізацію досліджуваного господарства, а саме визначення виробництво та реалізація якого виду чи видів продукції є для СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» переважачим проаналізуємо склад і структуру товарної продукції (додаток А). Товарна продукція - це загальна вартість продукції, яка була вироблена на підприємстві та реалізована різним підприємствам (споживачам) за його межами. Визначається (вимірюється) товарна продукція підприємства в вартісній або грошовій та натуральній формі.

На СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» вартість товарної продукції розраховується за поточними цінами реалізації, рівень яких залежить від ситуації на аграрному ринку на момент здійснення операції реалізації продукції.

Розглянувши склад і структуру товарної продукції СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 роки (додаток А) можна зробити висновок, що виробництво продукції рослинництва складає більшу частку в загальному обсязі виробництва продукції підприємства, ніж виробництво продукції тваринництва, так в 2021 році частка виробництва продукції рослинництва складала 89,6% в 2017 році 91,4% в загальному обсязі виробництва продукції підприємства, що становить на 45 611,9 тис.грн. більше ніж у 2017 році, найбільшу частку в продукції рослинництва займає вирощування насіння соняшнику в 2017 році 36,4%, а в 2021 році 31,5%, потім іде вирощування пшениці та складає 18,5% і 19,3% відповідно, на третьому місці – вирощування кукурудзи, яке складає 27,3% у 2017 році та 18,1 % у 2021 році, крім цього підприємство займається також вирощуванням ячменю, проса та овочів. Частка продукції тваринництва в 2017 році складала 8,0%, а саме: свині 7,6%, птиця 0,4% та зовсім незначна частка іншої продукції тваринництва, в 2021 році частка виробництва продукції тваринництва складала 9,7%, а саме: свині 5,6%, велика рогата худоба 4,0%, птиця 0,2%.

Для розрахунку коефіцієнта спеціалізації складемо ранжований ряд питомої ваги окремих видів продукції підприємства (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Ранжований ряд питомої ваги окремих видів продукції, %

Рік	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23
2017	36,4	27,3	18,5	8,7	7,6	0,6	0,4	0,2	0,03	0,001	0,0001	-
2018	33,8	23,1	19,1	14,1	7,2	0,8	0,7	0,7	0,2	0,001	0,0001	-
2019	27,6	22,1	18,2	14,7	5,7	5,0	4,8	0,7	0,6	0,4	0,001	0,0001
2020	29,4	19,6	18,5	18,1	3,3	2,9	2,2	0,6	0,5	0,1	0,001	0,0001
2021	31,5	19,3	18,1	17,0	5,6	4,0	3,6	0,6	0,2	0,2	0,001	0,0001

Рівень спеціалізації будемо визначати за допомогою коефіцієнта, який розрахуємо за формулою:

$$Kc = \frac{100}{\sum PV_i(2i-1)} \quad (2.1)$$

де K_c - коефіцієнт спеціалізації;

PV_i - частка товарної продукції певних галузей;

i - номер за порядком частки товарної продукції в ранжованому ряді.

Підставимо вихідні дані у формулу і отримаємо наступні розрахунки:

$$K_{2017p.} = 100 / ((36,4*1) + (27,3*3) + (18,5*5) + (8,7*7) + (7,6*9) + (0,6*11) + (0,4*13) + (0,2*15) + (0,03*17) + (0,001*19) + (0,0001*21)) = 0,2815 \text{ або } 28,15 \%$$

$$K_{2018p.} = 100 / ((33,8*1) + (23,1*3) + (19,1*5) + (14,1*7) + (7,2*9) + (0,8*11) + (0,7*13) + (0,7*15) + (0,2*17) + (0,001*19) + (0,0001*21)) = 0,2539 \text{ або } 25,39 \%$$

$$K_{2019p.} = 100 / ((27,6*1) + (22,1*3) + (18,2*5) + (14,7*7) + (5,7*9) + (5,0*11) + (4,8*13) + (0,7*15) + (0,6*17) + (0,4*19) + (0,001*21) + (0,0001*23)) = 0,2063 \text{ або } 20,63 \%$$

$$K_{2020p.} = 100 / ((29,4*1) + (19,6*3) + (18,5*5) + (18,1*7) + (3,3*9) + (2,9*11) + (2,2*13) + (0,6*15) + (0,5*17) + (0,1*19) + (0,001*21) + (0,0001*23)) = 0,2408 \text{ або } 24,08\%$$

$$K_{2021p.} = 100 / ((31,5*1) + (19,3*3) + (18,1*5) + (17,0*7) + (5,6*9) + (4,0*11) + (3,6*13) + (0,6*15) + (0,2*17) + (0,2*19) + (0,001*21) + (0,0001*23)) = 0,2191 \text{ або } 21,91 \%$$

Рівень спеціалізації визначається виходячи з питомої ваги окремих галузей в структурі товарної продукції підприємства. Таким чином, якщо коефіцієнт спеціалізації не перевищує 0,2, то підприємство є багатогалузевим, якщо коефіцієнт складає від 0,21 до 0,4, то рівень спеціалізації підприємства середній, якщо коефіцієнт від 0,41 до 0,6, то це свідчить про високий рівень спеціалізації підприємства, коли коефіцієнт більше 0,61, то підприємство має поглиблений рівень спеціалізації. Враховуючи, розраховане значення коефіцієнта спеціалізації СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» ми можемо стверджувати, що підприємство має середній рівень спеціалізації.

Далі проаналізуємо найважливіший серед усіх видів економічних ресурсів – трудові ресурси підприємства. Трудові ресурси підприємства - це

працівники, які мають відповідні знання та професійні навички та відповідно можуть використовувати їх у трудовому процесі для здійснення відповідної професійної діяльності. Від забезпеченості підприємства працівниками та їх ефективності залежить обсяг, якість і вчасне виконання всіх видів робіт на підприємстві, ефективність використання обладнання, машин, механізмів і як результат - обсяг виробництва якісної продукції, собівартість продукції, прибуток та рентабельність підприємства.

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» наведені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання
в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношен ня 2021 р. до 2017 р., %
Валова продукція, тис. грн.	192156,1	165231,6	254580,5	351877,5	325218,5	133062,4
в т.ч. в рослинництві	123631,4	87385,7	126989,9	210645,9	210151,8	86520,4
в тваринництві	49541,7	59678,5	107974,4	117753,3	89519,0	39977,3
Середньорічна кількість працівників, осіб, всього:	30	30	34	34	38	8
в т.ч. в рослинництві	15	15	15	15	18	3
в тваринництві	15	15	19	19	20	5
Річна продуктивність праці, тис. грн., всього:	6331,2	11428,9	14793,6	34585,7	52882,6	46551,4
в т.ч. в рослинництві	3885,7	7218	8050,5	20337,7	33347,6	32013,7
в тваринництві	1333,9	3099,3	5631,5	13136,4	18423,4	14537,7

Показник валової продукції в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 133 062,4 тис.грн. за рахунок збільшення виробництва продукції, як в галузі рослинництва так і тваринництва на 86 520,4 тис.грн. та 39 977,3 тис.грн. Середньорічна кількість працівників в підприємстві за досліджуваний період збільшилася на 8 працівників: в

рослинництві на 3 в тваринництві на 5 працівників. Така тенденція зумовила збільшення продуктивності праці на 32 013,7 тис.грн., в рослинництві на 32 013,7 тис.грн., в тваринництві на 14 537, 7 тис.грн.

Після трудових ресурсів наступним важливим елементом для ведення господарської діяльності є наявність у підприємства основних та оборотних засобів. Основні засоби - це матеріальні активи підприємства, які очікується використовувати у господарській діяльності більше ніж один рік, крім того вони також призначені для адміністративних, соціально-культурних і побутових цілей підприємства. Оборотні засоби – це оборотні фонди та обігові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства і можуть бути використані протягом одного виробничого циклу або року. Таким чином основні та оборотні засобів є матеріально-технічною базою, яка забезпечує необхідні умови для здійснення господарської діяльності підприємством.

До основних показників, що характеризують ефективність використання основних засобів відносяться наступні показники - фондозабезпеченість, фондоозброєність, фондівіддача, фондомісткість. Так, фондозабезпеченість характеризує забезпеченість досліджуваного підприємства основними засобами та відображає потенційні можливості для інтенсифікації процесу виробництва на підприємстві. Фондоозброєність характеризує продуктивність праці працівників підприємства тобто відображає оснащеність працівників виробничими основними фондами. Показник фондівіддачі характеризує наскільки ефективно використовуються засобів праці, тобто показує, скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих фондів, тому вона залежить від обсягу виробленої продукції, структури основних фондів та їх стану, технічної озброєності праці, рівня використання окремих видів основних засобів. Фондомісткість визначає потребу підприємства в основних виробничих фондах для забезпечення виробництва одиниці продукції або виконання одиниці обсягу робіт. Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» наведені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р., %
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	40796,6	60900,2	80845,1	90412,4	90497,8	221,8
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	3829,9	4599,9	5381,4	5896,9	7153,4	186,7
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	2475,5	3695,4	4905,6	5486,2	5491,4	221,8
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	1359,8	2030,1	2377,8	2659,1	2381,5	175,1
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних засобів, грн.	471,1	271,3	314,9	389,2	359,4	76,3
Фондомісткість на 100 грн. валової продукції, грн.	21,2	36,9	31,8	25,7	27,8	131,1
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	232,4	279,1	405,6	457,8	471,4	202,8

За даними таблиці 2.4. за досліджуваний період фондозабезпеченість зросла на 121,8%, бо підприємство придбало нову техніку для обробки землі та посіву зернових культур. Фондоозброєність зросла на 75,1% , що говорить про ріст продуктивності праці на підприємстві. Фондовіддача зменшилася на 23,7% а, фондомісткість зросла на 31,1%, що свідчить про зменшення ефективності використання основних фондів на підприємстві. Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га. зросла в 2 рази або на 102,8% та становить 471,4 тис.грн. в 2021 році та 232,4 тис.грн. в 2017 році.

На основі проведеного вище аналізу щодо структури та складу земельних угідь, товарної продукції, забезпеченості підприємства трудовими ресурсами, структури та складу основних та виробничих засобів розглянемо

основні показники виробничо-господарської діяльності, які підприємство отримало використовуючи весь цей ресурсний потенціал, що дозволить нам зробити висновок про ефективність діяльності досліджуваного підприємства.

Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 роки розглянемо в табл.2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності
СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр.

Показник	2017 р.	2018р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р., %
Приходиться на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.						
- основних засобів	2475,5	3695,4	4905,6	5486,2	5491,4	221,8
- прямих затрат праці	241,6	285,3	307,2	344,1	378,3	156,6
Вироблено валової продукції, тис. грн. в розрахунку на:						
- 100 га с.-г. угідь	11659,9	10026,2	15447,8	21351,2	19734,1	169,2
- 1 грн. основних засобів	4,7	2,7	3,1	3,9	3,6	76,6
- 1 середньорічного робітника	6405,2	5507,7	7487,7	10349,3	8558,4	133,6
Урожайність, ц/га:						
- зернових і зернобобових	42,9	41,5	43,8	44,1	45,7	106,5
- соняшника	28,5	27,2	29,7	32,4	30,3	106,3
Рівень рентабельності, %	89,5	74,5	75,1	82,1	103,1	115,2

За даними таблиці 2.5 досліджуване підприємство має позитивну тенденцію по ряду показників в 2021 році порівняно з 2017 роком, зокрема, показник приходиться на 100 га с.-г. угідь основних засобів зріс на 121,8%, прямих затрат праці на 56,6%, вироблено валової продукції на 100 га. сільськогосподарських угідь на 69,2 %, на одного середньорічного робітника на 33,6%, також зросла урожайність зернових на 6,5% та соняшника на 6,3%, а от показник вироблено валової продукції на 1 грн. основних засобів зменшився на 23,4 %, що пов'язано з придбанням основних фондів в 2021 році, таким чином загальний рівень рентабельності підприємства в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 15,2% та становив 103,1%.

2.2. Аналіз ліквідності, платоспроможності та прибутковості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

В першому розділі даної роботи було визначено п'ять груп показників, які потрібно проаналізувати для оцінки фінансового стану підприємства. Розпочнемо з аналізу ліквідності. Ліквідність – це показник, який показує наявність у підприємства коштів або швидкість підприємства отримати готівку від реалізації відповідних активів для виконання його зобов'язань перед різними контрагентами але ця швидкість повинна не відобразитися на втраті вартості активів підприємства, які воно переводить в готівку. Тобто ліквідність показує наявність у підприємства активів, які досить швидко і легко воно може використати для розрахунків за його зобов'язаннями.

Спочатку проаналізуємо ліквідність балансу підприємства згрупувавши його активи за ступенем ліквідності та пасиви за ступенем погашення (табл.2.6). На основі даних таблиці 2.6. визначимо ліквідність балансу підприємства порівнявши групи активів та зобов'язань підприємства. Умова ліквідності балансу буде виконана за дотримання наступних співвідношень:

$$A_1 \geq P_1; A_2 \leq P_2;$$

$$A_3 \geq P_3; A_4 \leq P_4;$$

Таблиця 2.6

Ліквідність балансу СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр., тис.грн.

Актив		2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.
1. Найбільш ліквідні активи	A1	5197	983	11482	12345	19687
2. Активи, що швидко реалізуються	A2	30762	40420	42703	4521	6662
3. Активи, що повільно реалізуються	A3	22365	20265	28225	21486	113722
4. Активи, що важко реалізуються	A4	168435	159601	152984	162142	94879
Баланс		226759	221269	235394	200494	234950
Пасив		2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1. Найбільш термінові зобов'язання	П1	15482	15882	19798	12345	21354
2. Короткострокові пасиви	П2	41364	37609	6773	4521	7542
3. Довгострокові пасиви	П3	31745	31856	113833	21486	29346
4. Постійні пасиви	П4	138168	135922	94990	162142	176708
Баланс		226759	221269	235394	200494	234950

Проаналізувавши дані табл. 2.6. ми бачимо, що протягом 2017-2021 років баланс СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» є ліквідним тобто підприємство має достатньо власних оборотних коштів для виконання всіх його зобов'язань, а тому є фінансово стійким.

В табл. 2.7 для оцінки ступеня ліквідності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» розрахуємо відповідні коефіцієнти - коефіцієнт абсолютної, швидкої та загальної ліквідності або коефіцієнт покриття.

Таблиця 2.7

Аналіз коефіцієнтів ліквідності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр.

СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	Відхилення 2021 від 2017 рр., +,-
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,32	0,24	0,41	0,44	0,45	0,13
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,93	0,99	0,85	1,02	1,21	0,28
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	1,55	1,59	1,65	1,71	1,98	0,43

Коефіцієнти, які характеризують ліквідність підприємства мають тенденцію до росту та є в межах їх норм – це є позитивною тенденцією. Так коефіцієнт абсолютної ліквідності (табл. 2.7), який визначає частку заборгованості підприємства, що може бути негайно погашена, в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 0,13 одиниці, коефіцієнт швидкої ліквідності, який характеризує платіжні можливості підприємства по своєчасній сплаті поточних зобов'язань в звітному році порівняно з базовим 2017 роком зріс на 0,28 одиниць, а коефіцієнт покриття або загальної ліквідності, який відповідає за достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 0,43 пункти.

Для більш наглядного аналізу коефіцієнтів ліквідності відобразимо їх схематично (рис. 2.1).

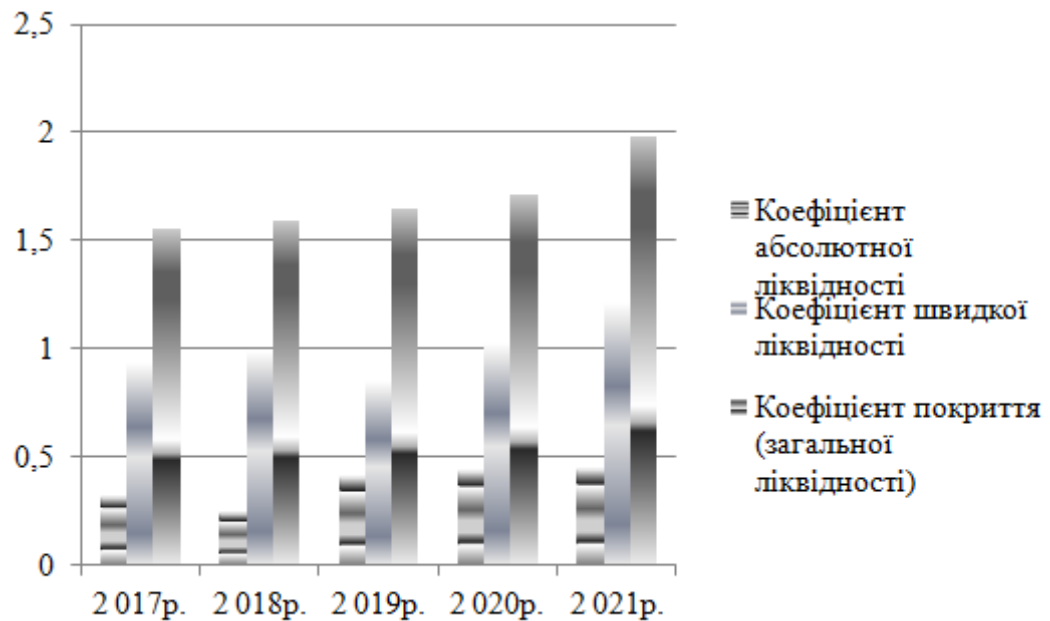

Рис. 2.1. Динаміка коефіцієнтів ліквідності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр.

На рисунку 2.1. видно, що позитивна тенденція по просту коефіцієнтів ліквідності в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» простежується весь досліджуваний період, що говорить про ефективну роботу по даному напрямку на підприємстві.

В свою чергу ліквідність є основою платоспроможності, яка в свою чергу означає спроможність підприємства в повній мірі та в визначені строки виконувати свої зобов'язання. Показники платоспроможності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017 – 2021 рр. наведено в табл.2.8.

Таблиця 2.8.

Аналіз платоспроможності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 від 2017 рр., +,-
Коефіцієнт платоспроможності	0,61	0,64	0,71	0,77	0,83	0,22
Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	1,04	1,01	0,98	0,85	0,94	0,10
Коефіцієнт мобільності активів	0,56	0,58	0,62	0,56	0,64	0,08
Коефіцієнт фінансування	0,62	0,68	0,41	0,49	0,45	-0,17

За даними таблиці 2.8. коефіцієнт платоспроможності підприємства знаходиться в межах норми ($> 0,5$) та в 2021 році порівняно з 2017 роком збільшився на 0,22 пункти, що свідчить про підвищення рівня платоспроможності підприємства. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості (норма від 0,9 до 1,0) має позитивну тенденцію до наближення до норми в 2021 році порівняно з 2017 роком, коли він був за межами норми на 0,04 пункти. Коефіцієнт мобільності активів (норма $> 0,5$) знаходиться в межах норми весь досліджуваний період, в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 0,08 пункти, що свідчить про збільшення в майні підприємства оборотних активів. Коефіцієнт фінансування (норма > 1), зважаючи на значення даного коефіцієнта він має позитивну тенденцію, що свідчить про покращення фінансової стійкості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» в 2021 році порівняно з 2017 роком на 0,08 пункти.

Аналіз коефіцієнтів платоспроможності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» відобразимо схематично (рис. 2.2).

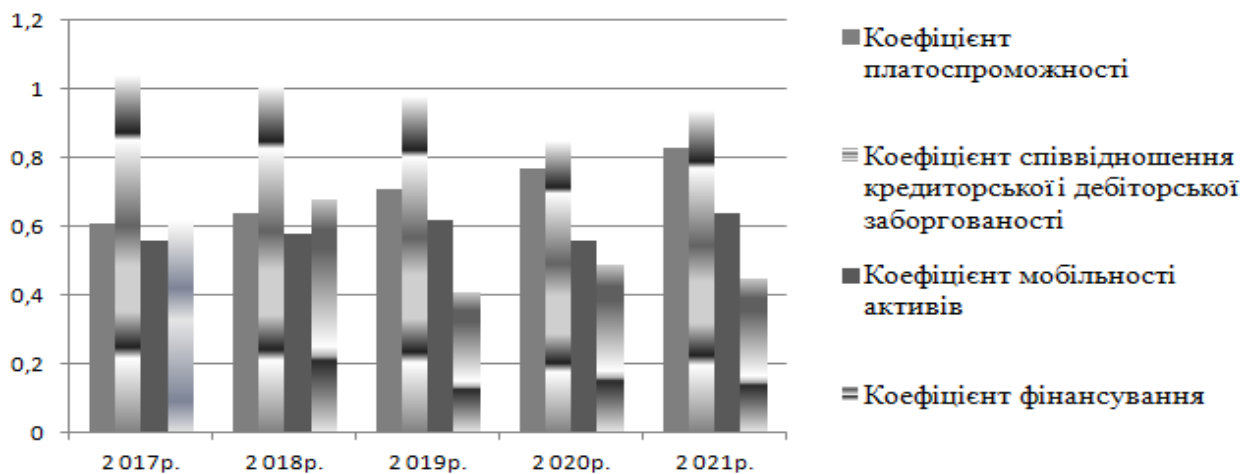

Рис. 2.2. Динаміка коефіцієнтів платоспроможності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр.

Далі проаналізуємо прибуток та рентабельність. Головною метою виробничо-господарської діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку. В свою чергу рівень прибутковості можна охарактеризувати групою показників рентабельності, які більш репрезентативно, ніж прибуток характеризують кінцевий результат діяльності – це пояснюється тим, що їх значення показує співвідношення використаних ресурсів з отриманим

ефектом від їх використання. Аналіз прибутку (рентабельності) СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2021-2017 рр. наведено в таблиці 2.9

Таблиця 2.9

Аналіз прибутку (рентабельності) СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021р. від 2017 р.	
						+,-	%
Рентабельність капіталу	5,6	11,9	12,4	14,2	6,1	0,5	108,9
Рентабельність власного капіталу	9,5	12,5	14,2	9,8	10,2	0,7	107,4
Рентабельність реалізованої продукції	11,1	20,9	17,1	23,4	21,7	10,6	195,5
Рентабельність продажу	4,5	8,5	10,5	19,7	8,4	3,9	186,7
Прибуток підприємства	76657	181390	218103	459017	203199	126542	265,1
Рентабельність господарської діяльності	4,3	9,0	11,3	22,3	8,5	4,2	197,7

Рентабельність господарської діяльності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр. представлено на рис.2.3.

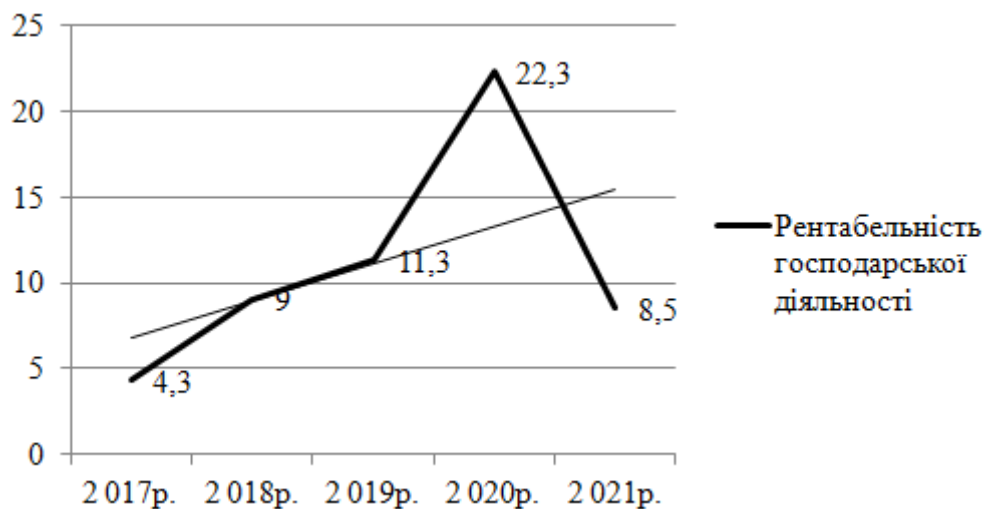

Рис.2.3. Рентабельність господарської діяльності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр.

За даними табл. 2.9. рентабельність капіталу в 2021 році порівняно з 2017 роком збільшилася на 0,5 пункти або 8,9%, що свідчить про ріст ефективності по використанню майна СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.», відповідно зросла рентабельність власного капіталу на 0,7 пункти або 7,4%, рентабельність реалізованої продукції на 10,6 пункти або 95,5%, рентабельність продажу зросла на 3,9 пункти або 86,7%. Прибуток підприємства збільшився на 126 542

тис.грн. або 165,1 %, таким чином рентабельність господарської діяльності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» в 2021 році порівняно з 2017 роком зросла на 4,2 пункти або 97,7%, що свідчить про збільшення ефективності підприємства.

2.3. Аналіз ділової активності і фінансової стійкості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

Ділова активність – це характеристика щодо забезпечення сталого економічного розвитку підприємства за рахунок просування його на ринку - продукції, праці, капіталу. Основними показниками ділової активності є показники оборотності, що визначають скільки отримано чистої виручки на одиницю фінансових ресурсів або активів, при цьому є умова: чим меншими будуть строки обертання відповідних активів, тим швидше будуть з'являтися кошти для їх подальшого використання в діяльності підприємства.

Аналіз показників ділової активності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 роки наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз ділової активності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021р. від 2017 р.	
						+,-	%
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,61	2,94	3,71	3,24	2,82	0,21	108,04
Строк погашення дебіторської заборгованості в днях	138	122	97	111	75	-63	54,34
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,29	2,79	2,91	2,39	3,16	0,87	137,9
Строк погашення кредиторської заборгованості в днях	84	75	73	82	114	30	135,71
Коефіцієнт оборотності активів	0,28	0,30	0,29	0,18	0,37	0,09	132,14
Коефіцієнт оборотності запасів	2,58	4,04	3,07	3,51	3,84	1,26	148,83
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,45	2,39	1,94	2,25	3,04	0,59	124,08

З даними табл. 2.10 аналіз коефіцієнтів ділової активності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за досліджуваний період показав, що всі показники мають тенденцію до росту і це є свідченням росту ділової активності підприємства, зокрема, коефіцієнт оборотності активів зріс на 32,14%, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на 8,04%, коефіцієнт оборотності запасів на 48,83%, коефіцієнт оборотності власного капіталу на 24,08%.

Для узагальнюючої оцінки ділової активності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» розрахуємо коефіцієнтом ділової активності (рис. 2.4), який розраховується за формулою:

$$K_{д.а.} = \frac{ЧД}{А+ОА+КЗ+ДЗ+МЗ+ОЗ} \quad (2.1)$$

де ЧД – чистий дохід від реалізації продукції;

А – середньорічна сума активів підприємства;

ОА – середньорічна сума оборотних активів;

КЗ – середньорічна сума кредиторської заборгованості;

ДЗ – середньорічна сума дебіторської заборгованості;

МЗ – середньорічна сума матеріальних запасів;

ВК – середньорічна сума власного капіталу;

ОЗ – середньорічна сума основних засобів.

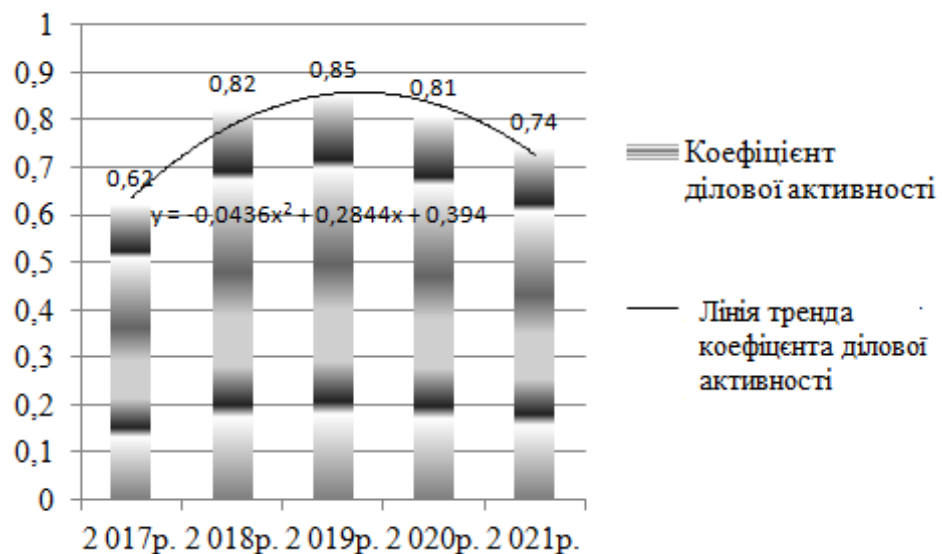

Рис.2.4. Динаміка коефіцієнта ділової активності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр.

Загальний коефіцієнт ділової активності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 роки знаходиться в межах норми, а рівень ділової активності підприємства можна визначити як середній згідно Додатку В з тенденцією до росту, так в 2021 році коефіцієнт ділової активності становив 0,74, а в 2017 році 0,62, тобто менеджмент підприємства дещо підвищив позиції підприємства на ринку за досліджуваний період.

Далі проаналізуємо фінансову стійкість підприємства, яка в свою чергу характеризує та визначає ступінь фінансової залежності підприємства від різних зовнішніх джерел фінансування та свідчить про ефективність та раціональне використання фінансових ресурсів підприємства, а відтак про його кредитоспроможність та платоспроможність.

Аналіз показників фінансової стійкості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 роки наведено в табл.2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз фінансової стійкості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр.

Показник	Норма	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021р.від 2017р.	
							+, -	%
Коефіцієнт автономії	> 0,5	0,52	0,54	0,62	0,59	0,66	0,14	126,9
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	> 1	1,18	1,61	1,47	2,44	2,01	0,83	170,3
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	≥ 0,5	0,61	0,55	0,62	0,58	0,64	0,03	104,9
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	> 0,5	0,61	0,62	0,64	0,45	0,63	0,02	103,2
Коефіцієнт заборгованості	<1,0	0,46	0,38	0,41	0,29	0,33	-0,13	71,7
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2,0	1,85	1,62	1,75	1,41	1,49	-0,36	80,5
Коефіцієнт фінансової стійкості	≥ 1	0,83	0,78	0,79	0,84	0,86	0,03	103,6

За даними табл. 2.11. всі показники підприємства знаходяться в межах норми, так коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів при нормі > 1 збільшився на 0,83 пункти або 70,3% тобто зростає сума власних коштів,

що припадає на кожну одиницю позикових або залучених коштів, коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшився на 0,03 пункти або 4,9%, що свідчить про збільшення частини власного оборотного капіталу, що перебуває в обороті та дає змогу їх вільно використовувати в ході діяльності підприємства. Відповідно зріс коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами на 0,02 пункти або на 3,2%, таким чином коефіцієнт заборгованості та фінансової залежності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» зменшився на 0,13 та 0,36 пункти або 28,3% та 19,5% відповідно, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства – відповідно коефіцієнт фінансової стійкості зріс на 0,03 пункти або 3,6%.

Найбільш показовими показниками фінансової стійкості є два коефіцієнти - автономії та забезпеченості власними оборотними засобами. Перший показує, яку частку складає власний капітал підприємства у загальній сумі коштів, що були авансовані у його діяльність, другий показує наскільки підприємство є спроможним фінансувати свої оборотні активи розраховуючи виключно на свої власні фінансові ресурс (рис.2.5.)

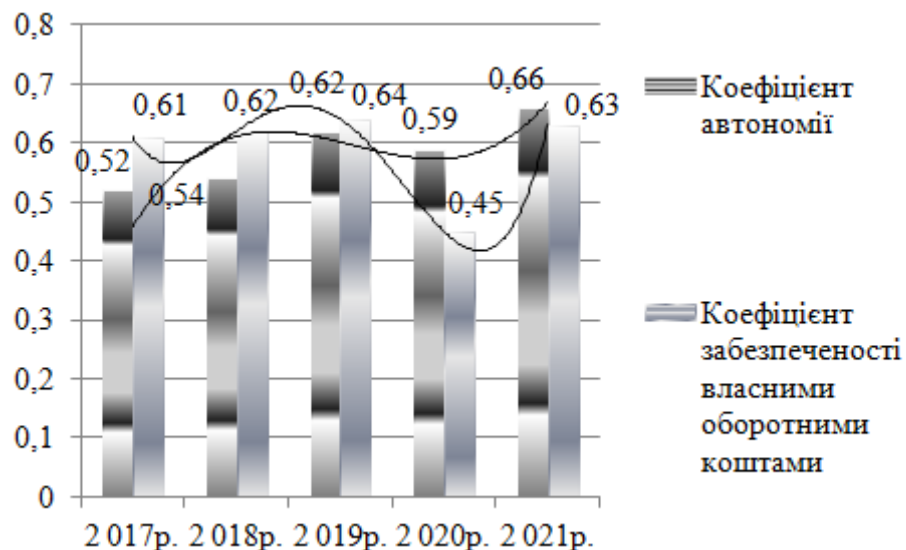

Рис.2.5. Коефіцієнт автономії та забезпеченості власними оборотними засобами СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр.

Таким чином, маємо значення коефіцієнта автономії та забезпеченості власними оборотними засобами СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 роки є в межах норми та з тенденцією росту, так коефіцієнт автономії збільшився

на 0,14 пункти в 2021 році порівняно з 2017 роком, а коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами на 0,02 пункти, свідчить про покращення та підвищення рівня фінансового стану досліджуваного підприємства в контексті того що підприємство стало більш незалежним від зовнішніх джерел фінансування, а розраховує на власні фінансові ресурси та здатне проводити свою діяльність без зовнішніх джерел фінансування та не потребує залучення позикових коштів.

Висновки до розділу 2

СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» було зареєстровано 20.12.2000 року, юридично та фактично знаходиться в селі Степанівка Магдалинівського району Дніпропетровської області. Загальна земельна площа СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» з 2017 по 2021 рік не змінилася та складає 1648 га. с.-г. угідь.

Підприємство має середній рівень спеціалізації в напрямку виробництва продукції рослинництва, а саме вирощування зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур, а також займається виробництвом олії, тваринних жирів та продуктів борошномельно-круп'яної промисловості. Так в 2021 році частка виробництва продукції рослинництва складала 89,6% в 2017 році 91,4% в загальному обсязі виробництва продукції підприємства, що становить на 45 611,9 тис.грн. більше ніж у 2017 році, найбільшу частку в продукції рослинництва займає вирощування насіння соняшнику в 2017 році 36,4%, а в 2021 році 31,5%, потім іде вирощування пшениці та складає 18,5% і 19,3% відповідно, на третьому місці – вирощування кукурудзи, яке складає 27,3% у 2017 році та 18,1 % у 2021 році. Частка продукції тваринництва в 2017 році складала 8,0%, а саме: свині 7,6%, птиця 0,4% та зовсім незначна частка іншої продукції тваринництва, в 2021 році частка виробництва продукції тваринництва складала 9,7%, а саме: свині 5,6%, велика рогата худоба 4,0%, птиця 0,2%.

Показник валової продукції в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 133 062,4 тис.грн. за рахунок збільшення виробництва продукції, як в галузі рослинництва так і тваринництва на 86 520,4 тис.грн. та 39 977,3 тис.грн. Середньорічна кількість працівників в підприємстві за досліджуваний період збільшилася на 8 працівників: в рослинництві на 3 в тваринництві на 5 працівників. Така тенденція зумовила збільшення продуктивності праці на 32 013,7 тис.грн., в рослинництві на 32 013,7 тис.грн., в тваринництві на 14 537, 7 тис.грн.

Фондозабезпеченість в 2021 році порівняно з 2017 роком зросла на 121,8%, бо підприємство придбало нову техніку для обробки землі та посіву зернових культур. Фондоозброєність зросла на 75,1% , що говорить про ріст продуктивності праці на підприємстві. Фондовіддача зменшилася на 23,7% а, фондомісткість зросла на 31,1%, що свідчить про зменшення ефективності використання основних фондів на підприємстві. Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га. зросла на 102,8% та становить 471,4 тис.грн. в 2021 році та 232,4 тис.грн. в 2017 році.

Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» має позитивну тенденцію по ряду показників в 2021 році порівняно з 2017 роком, зокрема, показник приходиться на 100 га с.-г. угідь основних засобів зріс на 121,8%, прямих затрат праці на 56,6%, вироблено валової продукції на 100 га. сільськогосподарських угідь на 69,2 %, на одного середньорічного робітника на 33,6%, також зросла урожайність зернових на 6,5% та соняшника на 6,3%, а от показник вироблено валової продукції на 1 грн. основних засобів зменшився на 23,4 %, що пов'язано з придбанням основних фондів в 2021 році, таким чином загальний рівень рентабельності підприємства в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 15,2% та становив 103,1%.

Коефіцієнт платоспроможності підприємства знаходиться в межах норми ($> 0,5$) та в 2021 році порівняно з 2017 роком збільшився на 0,22 пункти, що свідчить про підвищення рівня платоспроможності підприємства.

Коефіцієнт фінансування (норма > 1), зважаючи на значення даного коефіцієнта він має позитивну тенденцію, що свідчить про покращення фінансової стійкості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» в 2021 році порівняно з 2017 роком на 0,08 пункти.

Рентабельність капіталу в 2021 році порівняно з 2017 роком збільшилася на 0,5 пункти або 8,9%, що свідчить про ріст ефективності по використанню майна СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.», відповідно зросла рентабельність власного капіталу на 0,7 пункти або 7,4%, рентабельність реалізованої продукції на 10,6 пункти або 95,5%, рентабельність продажу зросла на 3,9 пункти або 86,7%. Прибуток підприємства збільшився на 126 542 тис.грн. або 165,1 %, таким чином рентабельність господарської діяльності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» в 2021 році порівняно з 2017 роком зросла на 4,2 пункти або 97,7%, що свідчить про збільшення ефективності підприємства.

Аналіз коефіцієнтів ділової активності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за досліджуваний період показав, що всі показники мають тенденцію до росту і це є свідченням росту ділової активності підприємства, зокрема, коефіцієнт оборотності активів зріс на 32,14%, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на 8,04%, коефіцієнт оборотності запасів на 48,83%, коефіцієнт оборотності власного капіталу на 24,08%.

Загальний коефіцієнт ділової активності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 роки знаходиться в межах норми $> 0,5$, а рівень ділової активності підприємства можна визначити як середній з тенденцією до росту, так в 2021 році коефіцієнт ділової активності становив 0,74, а в 2017 році 0,62, тобто менеджмент підприємства дещо підвищив та покращив позиції підприємства на ринку.

Аналіз фінансової стійкості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр. показав, що розраховані показники підприємства знаходяться в межах норми, так коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів при нормі > 1 збільшився на 0,83 пункти або 70,3% тобто зросла сума власних коштів, що припадає на кожен одиницю позикових або залучених коштів, коефіцієнт

маневреності власного капіталу збільшився на 0,03 пункти або 4,9%, що свідчить про збільшення частини власного оборотного капіталу, що перебуває в обороті та дає змогу їх вільно використовувати в ході діяльності підприємства. Відповідно зріс коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами на 0,02 пункти або на 3,2%, таким чином коефіцієнт заборгованості та фінансової залежності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» зменшився на 0,13 та 0,36 пункти або 28,3% та 19,5% відповідно, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства – відповідно коефіцієнт фінансової стійкості зріс на 0,03 пункти або 3,6%.

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ЙОГО БАНКРУТСТВА

3.1. Вдосконалення методик аналізу та прогнозування фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

В теперішніх умовах здійснення господарської діяльності у зв'язку зі стрімкими та масштабними змінами зовнішнього середовища, а відповідно і змінами внутрішнього середовища підприємства, питання аналізу та прогнозування фінансового стану підприємства, як елемента запобігання банкрутства набуває неабиякої актуальності та ваги. Нехтування та незастосування аналізу та прогнозування в процесі діяльності підприємства може призвести до погіршення фінансового стану та навіть банкрутства. Ціль аналізу та прогнозування можна звести до однієї головної – це уникнення банкрутства підприємства, яка складається з комплексу відповідних заходів, а саме:

- пошук резервів підвищення прибутковості та рентабельності підприємства;
- раціональне та ефективне використання активів підприємства;
- зміцнення комерційного розрахунку підприємства;
- підвищення платоспроможності та ліквідності;
- своєчасне виконання зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими контрагентами, тощо.

Важливість та необхідність застосування аналізу та прогнозування знаходиться в площині того, що підприємства повинні мати всі механізми для правильної оцінки та максимально точного прогнозу фінансового стану, щоб передбачити можливі проблеми та перешкоди для їх ефективної роботи в майбутньому, які можуть спричинити банкрутство підприємства. Запобігання розвитку негативних кризових явищ, які можуть спричинити банкрутство

підприємства, можливе виключно за умови систематичного забезпечення менеджменту підприємства інформацією, як про поточний так і про майбутній тобто прогнозний фінансовий стан підприємства, а отримана така інформація може бути за умови проведення аналізу та прогнозування фінансового стану. Аналіз та прогнозування фінансового стану є підґрунтям для гіпотез щодо розвитку підприємства в майбутньому.

Отже, для аналізу фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» пропонуємо використовувати наступну поетапну методику (Рис. 3.1).

Рис. 3.1. Методичні підходи до аналізу фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

Аналіз фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» пропонуємо проводити в два етапи. Перший - експрес-аналіз, другий – це поглиблений

або комплексний аналіз фінансового стану підприємства.

Мета експрес-аналізу – це аналіз та оцінка умов роботи підприємства у поточному (звітному) періоді, виявлення тенденцій його діяльності (рентабельності, оборотності активів, платоспроможності, ліквідності балансу, змін майнового стану, тощо). Для експрес-аналізу доцільно використовувати невелику кількість показників та постійно відслідковувати їх в динаміці. Завершуватися даний аналіз повинен висновком про доцільність поглибленого аналізу фінансового стану.

Мета комплексного аналізу – поглиблений аналіз та оцінка фінансового стану на основі даних фінансової звітності підприємства, який дозволить виявити причини та джерела змін у структурі основних статей балансу та відповідно вчасно прийняти рішення щодо недопущення погіршення фінансового стану.

Запропонований підхід до аналізу фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» (рис.3.1.) дозволить дослідити та вивчити рівень та динаміку відповідних фінансових показників та коефіцієнтів у їх логічній взаємозалежності та взаємозв'язку з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень для створення умов для ефективного економічного розвитку підприємства та його сталого фінансового стану з метою недопущення банкрутства.

На основі даних аналізу фінансового стану логічним буде проведення прогнозування фінансового стану, особливо це необхідно та актуально в теперішній період політичної та економічної невизначеності та нестабільності. Відомо, що «хворобу» краще та легше попередити ніж «лікувати», тому на підприємстві критично важливо сформувати систему, яка має на меті запобігати появі кризових ситуацій на підприємстві в майбутньому та забезпечити своєчасну та ефективну реакцію на кризові ситуації в разі їх виникнення. Отож, поєднання аналізу та прогнозування фінансового стану це саме та система, що дозволить створити умови для ефективної діяльності підприємства, для досягнення цілей підприємницької діяльності в умовах

конкурентної боротьби, шляхом вжиття заходів для послаблення різного роду кризових явищ, кінцевою та основною метою даної системи є недопущення банкрутства підприємства.

Для встановлення та визначення ролі прогнозування фінансового стану в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» пропонуємо використати графічний метод (рис.3.2).

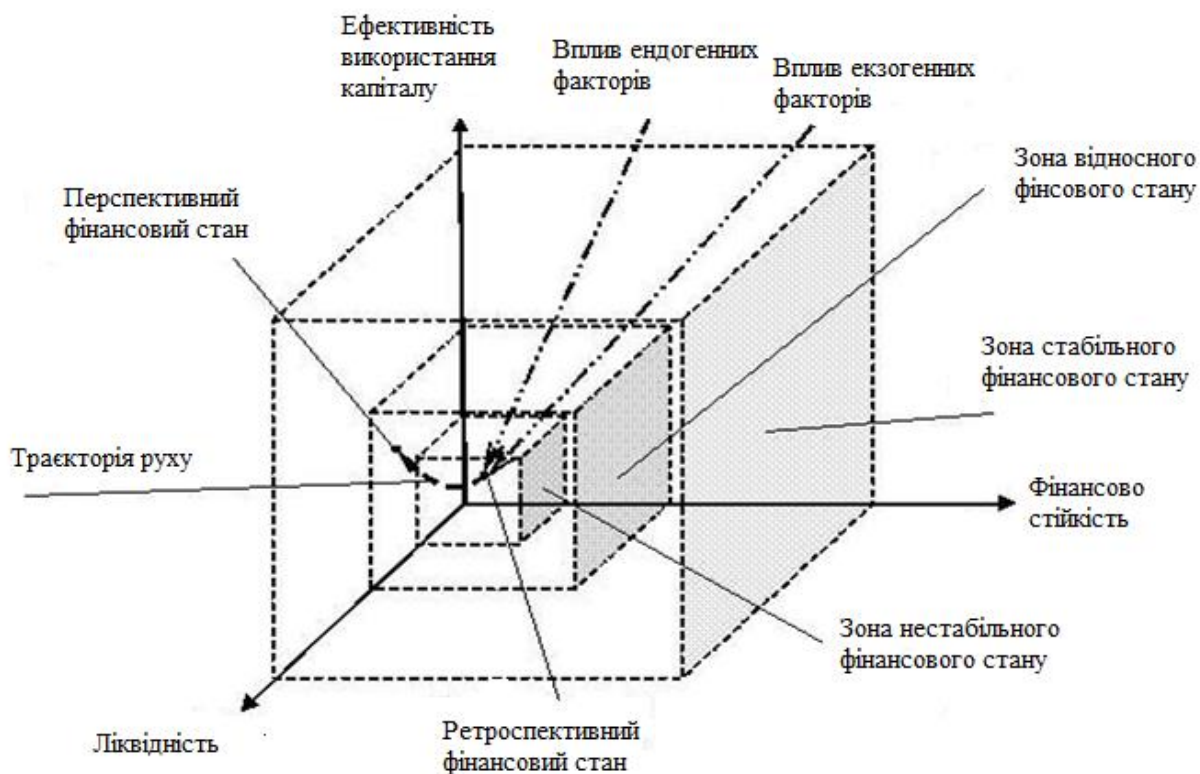

Рис.3.2. Графічний підхід до прогнозування фінансового стану підприємства СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»

Використання прогнозування фінансового стану досліджуваного підприємства передбачає представлення фінансового стану підприємства в тривимірній системі координат, відповідні осі якої представляють собою показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ефективності використання капіталу тобто це складові фінансового стану, а фінансовий стан підприємства характеризується та визначається точкою з координатами, які відповідають відповідним значенням цих показників. Отже, застосування прогнозування фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» дозволить визначити траєкторію руху фінансового

стану підприємства в просторі, який буде спричинений, як ендегенним так екзогенним факторами, та відповідно вжити заходи та віднайти резерви аби попередити можливість банкрутства підприємства.

Таким чином, ми вважаємо, що аналіз та прогнозування фінансового стану підприємства є необхідним елементом системи менеджменту підприємства, оскільки рішенням, що приймаються менеджментом СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» повинні передувати аналіз поточної ситуації, що склалася, і прогноз можливих наслідків щодо ухвалення того чи іншого управлінського рішення. Поєднання аналізу та прогнозування та спеціалістів по даним напрямкам роботи в досліджуваному підприємстві дасть змогу визначити та передбачити потенційні загрози для фінансового стану підприємства і стабілізувати роботу підприємства в кризових ситуаціях, а отже запобігти банкрутству підприємства.

Отже, не викликає сумнівів значущість управлінського аспекту, як аналізу, так і прогнозування фінансового стану підприємства. Систематичне застосування прогнозування на основі аналізу фінансового стану дозволить оптимізувати управлінські рішення, оцінити платоспроможність, кредитоспроможність та інвестиційну привабливість підприємства, а що саме головне - підвищити ефективність використання обмежених фінансових ресурсів підприємства, що особливо актуально в сьгоднішніх умовах.

3.2. Економіко-математичне прогнозування фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» в сучасних умовах

В першому розділі було визначено, що прогнозування - це є науково обґрунтований процес можливих змін, як кількісних так і якісних, в діяльності підприємства як в цілому, так і в окремих напрямках його діяльності в майбутньому. В свою чергу економіко-математичне прогнозування фінансового стану базується на певних фундаментальних принципах (Додаток

Г) та заключається в описі соціально-економічних процесів і систем у вигляді відповідних економіко–математичних моделей, а отже економіко-математичні методи - це інструмент, а економіко-математичні моделі - це продукт процесу економіко-математичного моделювання [10].

Економіко-математичного прогнозування фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» проведемо на основі аналізу та оцінки фінансового стану, що були проведені з використанням даних бухгалтерської та фінансової звітності досліджуваного підприємства в другому розділі (табл.2.7-2.11).

Для прогнозування основних фінансових показників діяльності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» проведемо трендовий аналіз (або горизонтальний фінансовий аналіз) тобто визначимо тренд на основі порівняння відповідних позицій фінансової звітності поточного періоду з відповідними позиціями попередніх періодів. Прогнозування фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» проведемо на два роки наперед на 2022 - 2023 роки.

З метою визначення якості та точності виконаного прогнозування застосуємо коефіцієнт детермінації (R^2) або величину достовірності апроксимації, який будемо визначати безпосередньо для лінії тренду так і окремо для лінійної функції, за формулою:

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (\bar{y}_i - \bar{y})^2}{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2} = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2} \quad (3.1)$$

Чим ближче значення коефіцієнта до 1, тим сильніша точність прогнозу (табл.3.1).

Для розрахунку коефіцієнта детермінації (достовірності апроксимації) можливо використовувати два варіанти:

1) для лінійної функції - функція КВПРСОН програми Excel з програмного пакету MS Office;

2) для лінії тренду - програма Excel з програмного пакету MS Office вкладка - «Робота з діаграмами» - «Макет» - «Лінія тренда» - варіант «Експоненціальне наближення».

Таблиця 3.1

Характеристика точності прогнозу коефіцієнта

Рівень точності прогнозу	0,1– 0,3	0,3– 0,5	0,5– 0,7	0,7– 0,9	0,9– 1,0
Характеристика точності прогнозу	дуже слабка	помірна	середня	досить висока	висока

Для розрахунку коефіцієнта детермінації (достовірності апроксимації) можливо використовувати два варіанти:

- 1) для лінійної функції - функція КВПРСОН програми Excel з програмного пакету MS Office;
- 2) для лінії тренду - програма Excel з програмного пакету MS Office вкладка - «Робота з діаграмами» - «Макет» - «Лінія тренда» - варіант «Експоненціальне наближення».

Далі переходимо безпосередньо до прогнозу показників фінансового стану досліджуваного підприємства для цього ми застосуємо функцію ПРЕДСКАЗ.ETS з програми Excel. На основі прогнозу визначимо коефіцієнт апроксимації та побудуємо лінійну регресію та лінію тренда, що дозволить визначити слабкі місця діяльності підприємства та можливі перспективи, як в цілому розвитку підприємства так і ефективність його фінансової діяльності.

Результати прогнозування будуть згруповані та наведені в табл. 3.2 та на рис. 3.3-3.5 будуть наглядно продемонстровані з визначенням коефіцієнта апроксимації – точності прогнозу.

Щодо отриманих прогнозних даних, то вони є лише прогнозом та припущенням про позитивні чи негативні зміни, які можуть бути спричинені впливом на діяльність підприємства факторів внутрішнього або ендогенного та зовнішнього або екзогенного середовища але все ж таки ці показники варто взяти до уваги курівництву підприємства.

Таблиця 3.2

Прогнозні показники фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» на 2022-
2023 роки

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	Прогнозні показники на		Коеф. апрокси мації
						2022р.	2023 р.	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,32	0,24	0,41	0,44	0,45	0,42	0,39	0,5212
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,93	0,99	0,85	1,02	1,21	1,19	1,18	0,5212
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,55	1,59	1,65	1,71	1,98	1,94	1,90	0,5212
Коефіцієнт платоспроможності	0,61	0,64	0,71	0,77	0,83	0,76	0,74	0,4591
Коефіцієнт фінансування	0,62	0,68	0,41	0,49	0,45	0,49	0,53	0,4681
Рентабельність капіталу, %	5,6	11,9	12,4	14,2	6,1	6,5	5,8	0,7161
Рентабельність власного капіталу, %	9,5	12,5	14,2	9,8	10,2	9,9	9,5	0,7161
Рентабельність реалізованої продукції, %	11,1	20,9	17,1	23,4	21,7	16,5	14,4	0,7161
Рентабельність продажу, %	4,5	8,5	10,5	19,7	8,4	6,8	6,1	0,7161
Прибуток, тис.грн.	76657	181390	218103	459017	203199	124642	82446	0,6238
Рентабельність господарської діяльності, %	4,3	9,1	11,3	22,3	8,5	6,2	4,1	0,7161
Коефіцієнт оборотності активів	0,28	0,3	0,29	0,18	0,37	0,30	0,24	0,5843
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,45	2,39	1,94	2,25	3,04	2,78	2,24	0,6234
Коефіцієнт автономії	0,52	0,54	0,62	0,59	0,66	0,61	0,54	0,5442
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	1,18	1,61	1,47	2,44	2,01	1,92	1,56	0,5721
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,61	0,55	0,62	0,58	0,64	0,60	0,55	0,5547
Коефіцієнт заборгованості	0,46	0,38	0,41	0,29	0,33	0,39	0,425	0,5023
Коефіцієнт фінансової залежності	1,85	1,62	1,75	1,41	1,49	1,64	1,66	0,4351
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,83	0,78	0,79	0,84	0,86	0,82	0,75	0,3209

Коефіцієнт апроксимації (табл.3.2) в цілому характеризує прогноз фінансового стану на 2022-2023 роки, як середньої точності, оскільки з загальної кількості прогнозних показників (19 показників) середній рівень точності мають 10 показників, помірний мають 4 показника та досить високий мають 5 показників.

Відповідно прогностичних показників фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» у 2022 та 2023 роках відносно 2021 року спостерігаються наступні зміни: коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшиться на 0,03 та 0,06 пункти відповідно, коефіцієнт швидкої ліквідності на 0,02 та 0,03 пункти відповідно, коефіцієнт загальної ліквідності на 0,04 та 0,09 пункти відповідно, коефіцієнт платоспроможності на 0,07 та 0,09 пункти, коефіцієнт фінансування збільшився на 0,04 та 0,08 порівняно з 2021 роком, що свідчить про можливе збільшення позикових коштів підприємства в 2022 та 2023 роках та є негативною тенденцією. Коефіцієнт оборотності активів має середній рівень точності 0,5843 та має тенденцію до зменшення на 0,07 пункти в 2022 році та на 0,13 в 2023 році. Коефіцієнт оборотності власного капіталу має середній рівень точності 0,6234 та свідчить про зменшення ефективності використання власного капіталу підприємства. Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів має середній рівень точності 0,5721 та має прогностичні значення, що менші від 2021 року, а це свідчить про зменшення власних коштів по відношенню до залучених. Коефіцієнт маневреності власного капіталу має середню точність прогнозу 0,5547 та має негативну тенденцію до зменшення та свідчить про зменшення з кожним наступним роком частки власного капіталу, яка перебуває в обороті. Коефіцієнт заборгованості має середню точність прогнозу – коефіцієнт апроксимації 0,5023, а збільшення даного коефіцієнта свідчить про зменшення фінансування в підприємстві за рахунок власних коштів. Коефіцієнт фінансової залежності зростає на 0,15 та 0,17 пунктів відповідно, що говорить про можливе збільшення залежності підприємства від зовнішніх, а не власних джерел фінансування, точність такого прогнозу є помірною, бо коефіцієнт апроксимації становить 0,4351. Коефіцієнт фінансової стійкості має помірну точність (0,3209) та зменшився в 2022 та 2023 роках порівняно з 2021 роком на 0,04 та 0,11 пунктів, що свідчить про можливий спад платоспроможності підприємства в майбутніх періодах.

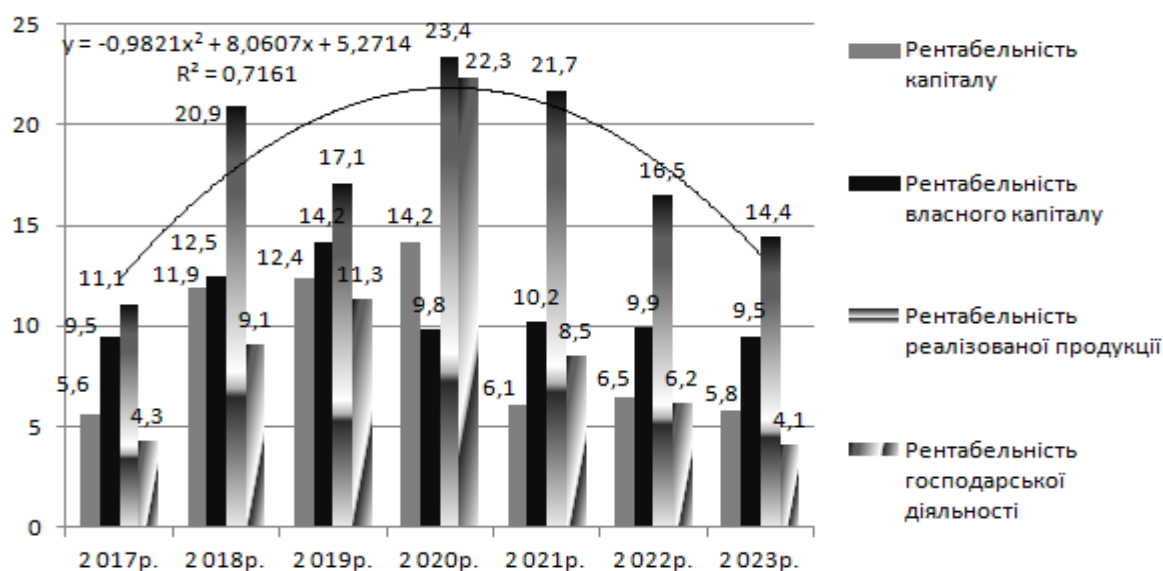

Рис. 3.3. Прогнозування показників рентабельності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» на 2022-2023 роки на основі трендового аналізу у 2017-2021 роках з визначенням коефіцієнта апроксимації

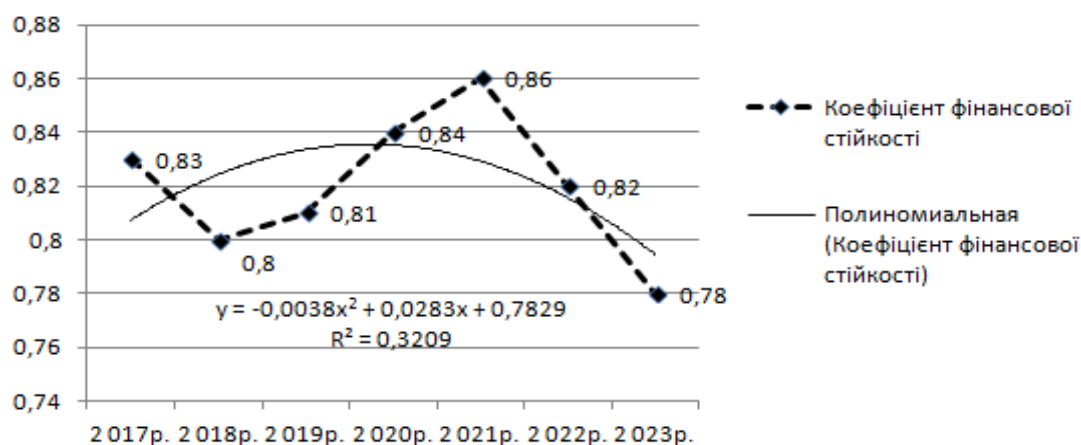

Рис. 3.4. Прогнозування коефіцієнта фінансової стійкості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» на 2022-2023 роки на основі трендового аналізу у 2017-2021 роках з визначенням коефіцієнта апроксимації

Прогнозування рентабельності (рис. 3.3) має досить високий рівень точності, бо коефіцієнт апроксимації складає 0,7161 та свідчить про зменшення показників рентабельності підприємства в 2022-2023 роках. Так, рентабельність капіталу в 2022 та 2023 роках порівняно з 2021 роком змінилася на 0,4 та 0,3 пункти, рентабельність власного капіталу зменшилася на 0,3 та 0,7 пункти, рентабельність реалізованої продукції на 5,2 та 7,3 пункти, рентабельність господарської діяльності на 2,3 та 4,4 пункти.

Прогнозування коефіцієнта фінансової стійкості (рис.3.4) має помірний рівень точності, бо коефіцієнт апроксимації складає 0,3209 та свідчить про зменшення коефіцієнта фінансової стійкості підприємства в 2022-2023 роках.

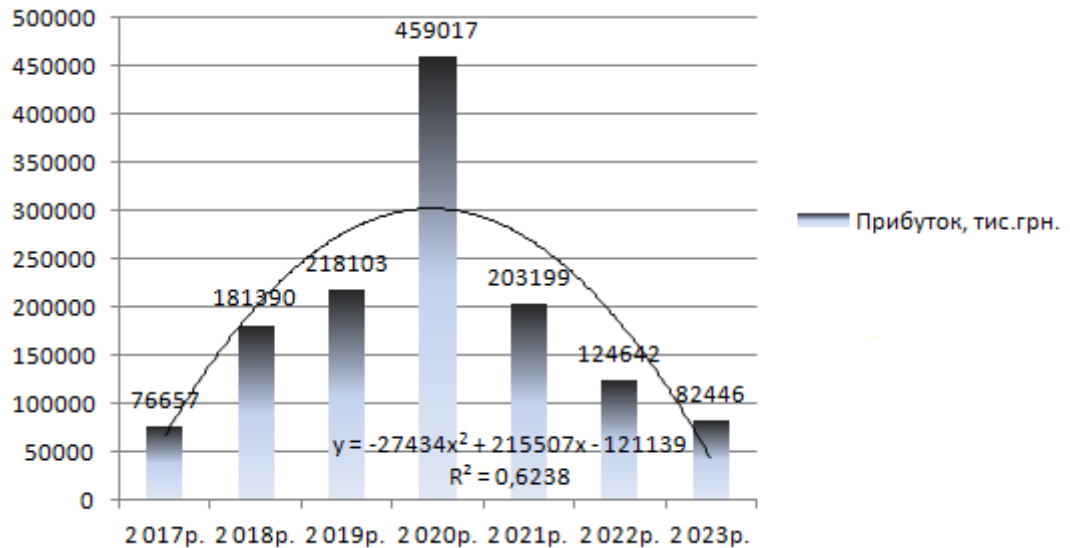

Рис. 3.5. Прогнозування прибутку СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» на 2022-2023 роки на основі трендового аналізу у 2017-2021 роках з визначенням коефіцієнта апроксимації

Прогнозування прибутку має середній рівень точності, оскільки коефіцієнт апроксимації складає 0,6238 та свідчить про зменшення прибутку підприємства. Прибуток порівняно з 2021 роком в 2022 році прогнозується на рівні 124 642 тис.грн., в 2023 році на рівні 82 446 тис.грн., що на 75 557 тис.грн. та 120 753 тис.грн. менше ніж було в 2021 році у відсотках зменшення складає 38,6% та 59,4% .

Таким чином в 2022-2023 роках ми спостерігаємо зниження прогнозних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, що потенційно свідчить про можливе зниження ефективності господарської діяльності підприємств, що є цілком можливим зважаючи на обставини в яких зараз перебуває країна в цілому це не може не позначитися на результатах роботи особливо аграрних підприємств.

3.3. Моделювання ймовірності банкрутства підприємства СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» з використанням іноземних та вітчизняних моделей

На сьогодні існує досить багато моделей оцінювання ймовірності банкрутства, як з західною, так і з вітчизняною методикою. В загальному всі ці моделі можна розділити на дві групи - кількісні та якісні моделі. В переважній більшості досліджень, як на світовому так і на вітчизняному просторі, перевага надається кількісним моделям тобто моделям на основі дискримінантного аналізу. Суть даного аналізу полягає в побудові функції та обчисленні інтегрального показника, з використанням математично-статистичних прийомів. Обчислений інтегральний показник є орієнтиром, за допомогою якого можна передбачити можливу ймовірність банкрутства підприємства [47, С. 334].

Щоб отримати максимально точний та якісний результат щодо ймовірності банкрутства ми вважаємо за доцільне скористатися кількома моделями, як з іноземною так з вітчизняною методикою розрахунку. Після аналізу існуючих іноземних методик діагностики ймовірності банкрутства для розрахунків щодо ймовірності банкрутства СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» було обрано наступні моделі:

1. Модель Е. Альтмана (п'ятифакторна):

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5 \quad (3.2)$$

де X_1 – це фактор відношення оборотного капіталу до валюти балансу;

X_2 – це фактор відношення нерозподіленого прибутку до валюти балансу;

X_3 – це фактор відношення валового прибутку до валюти балансу;

X_4 – це фактор відношення вартості власного капіталу до вартості всіх зобов'язань;

X_5 – це фактор відношення доходу від реалізації до валюти балансу.

Значення коефіцієнта можуть набувати наступних значень, щодо ймовірності банкрутства:

$Z < 1,8$ – дуже висока (більше 80%);

$1,81 < Z < 2,7$ – висока (від 40% до 50%);

$2,71 < Z < 2,99$ – можлива (від 15% до 20%);

$Z > 3$ – дуже низька.

2. Модель Р. Ліса:

$$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4 \quad (3.3)$$

де X_1 – це фактор відношення оборотного капіталу до всіх активів;

X_2 – це фактор відношення прибутку від реалізації до всіх активів;

X_3 – це фактор відношення нерозподіленого прибутку до всіх активів;

X_4 – це фактор відношення власного капіталу до позичкового капіталу.

Значення коефіцієнта можуть набувати наступних значень, щодо ймовірності банкрутства:

- $Z < 0,037$ – висока;
- $Z = 0,037$ – погранична;
- $Z > 0,037$ – низька.

3. Модель Р. Таффлера:

$$Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4 \quad (3.4)$$

де X_1 – це фактор відношення прибутку від реалізації продукції до короткострокових зобов'язань;

X_2 – це фактор відношення оборотних активів до зобов'язань;

X_3 – це фактор відношення короткострокових зобов'язань до всіх активів;

X_4 – це фактор відношення власного капіталу до позичкового капіталу.

Значення коефіцієнта можуть набувати наступних значень, щодо ймовірності банкрутства:

- $Z < 0,2$ – висока;
- $0,2 < Z < 0,3$ – можлива;
- $Z > 0,3$ – низька.

4. Модель Г. Спрінгейта:

$$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4 \quad (3.5)$$

де X_1 – частка оборотного капіталу в структурі активів;

X_2 – це фактор відношення чистого прибутку до виплати податків і відсотків до сукупних активів;

X_3 – це фактор відношення чистого прибутку до виплати відсотків до поточних зобов'язань;

X_4 – це фактор відношення доходу від реалізації продукції до всіх активів.

Значення коефіцієнта можуть набувати наступних значень, щодо ймовірності банкрутства:

- $Z < 0,862$ – банкрут;
- $Z = 0,862$ – на межі банкрутства;
- $Z > 0,862$ – малоймовірна.

Результати оцінки ймовірності банкрутства СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» з використанням іноземних методик розрахунку моделей діагностики ймовірності загрози банкрутства підприємства наведено в табл. 3.3.

За даними табл. 3.3. ймовірність банкрутства СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за розрахованими моделями є малоймовірною та низькою тобто передумов для виникнення банкрутства не має.

Таблиця 3.3

Розрахунок ймовірності банкрутства СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» з
використанням іноземних методик

№	Модель	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021р. від 2017 р.	
							+, -	%
1	Е. Альтмана	4,511	5,973	5,581	6,012	5,214	0,703	115,6
2	Р. Ліса	1,225	1,572	1,983	2,124	1,941	0,716	158,4
3	Р. Таффлера	0,525	0,687	0,747	0,779	0,642	0,117	122,3
4	Г. Спрінгейта	0,989	1,475	1,578	1,802	1,631	0,642	164,2

Але не слід відкидати той факт, що вищерозглянуті моделі більш орієнтовані на підприємства Європи, зокрема Західної та підприємства США, а тому їх вагові коефіцієнти не в повній мірі адаптовані до українських

підприємств тобто не враховують їх специфіку – систему обліку, існуюче податкове законодавство, вплив інфляції, тощо. Але все ж таки, як додаткові (альтернативні) джерела щодо визначення ймовірності банкрутства їх можна використати та порівняти їх результати з вітчизняними моделями.

Вітчизняні методики визначення ймовірності банкрутства представлені наступними моделями:

1. Модель О.О. Терещенка:

$$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10,0X_3 + 5,0X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6 \quad (3.6)$$

де X_1 – це фактор відношення грошових надходжень до зобов'язань;

X_2 – це фактор відношення валюти балансу до зобов'язань;

X_3 – це фактор відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X_4 – це фактор відношення прибутку до доходу від реалізації;

X_5 – це фактор відношення виробничих запасів до доходу від реалізації;

X_6 – це фактор відношення доходу від реалізації до основного капіталу.

Значення коефіцієнта можуть набувати наступних значень, щодо ймовірності банкрутства:

- $Z > 2$ – не загрожує;
- $1 < Z < 2$ – на межі банкрутства (фінансова стійкість порушена);
- $0 < Z < 1$ – є загроза.

2. Коефіцієнт Бівера:

$$\text{Коефіцієнт Бівера} = \frac{\text{ЧП} - \text{НА}}{\text{ДЗ} + \text{ПЗ}} \quad (3.7)$$

де ЧП – чистий прибуток;

НА – нарахована амортизація;

ДЗ – довгострокові зобов'язання;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Значення коефіцієнта можуть набувати наступних значень, щодо ймовірності банкрутства:

$КБ > 0,4$ – не загрожує;

$KB < 0,2$ – загрожує.

3. Модель А.В.Матвійчука:

$$Z = 0,033X_1 + 0,268X_2 + 0,045X_3 + 0,018X_4 + 0,004X_5 + \\ + 0,015X_6 + 0,702X_7 \quad (3.8)$$

де X_1 – коефіцієнт мобільності активів;

X_2 – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;

X_3 – коефіцієнт оборотності власного капіталу;

X_4 – коефіцієнт окупності активів;

X_5 – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами;

X_6 – концентрації залученого капіталу;

X_7 – коефіцієнт покриття боргів власним капіталом.

Значення коефіцієнта можуть набувати наступних значень, щодо ймовірності банкрутства:

- $Z < 1,104$ – висока;
- $Z > 1,104$ – низька.

4. Мультикритеріальна модель ідентифікації фінансової кризи:

$$Z = 0,02 * K_1 + 1,7 * K_3 + 0,01 * K_4 + 0,3 * K_6 + 0,4 * K_7 + 2,9 * K_8 \quad (3.9)$$

де K_1 – відношення оборотних активів до поточних зобов'язань;

K_3 – відношення власного капіталу до валюти балансу;

K_4 – відношення власного капіталу до необоротних активів;

K_6 – відношення фінансового результату від операційної діяльності до чистого доходу від реалізації;

K_7 – обсягу прибутку до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань до суми доходу від реалізації та інших операційних доходів;

K_8 – відношення чистого фінансового результату до валюти балансу.

Значення коефіцієнта можуть набувати наступних значень, щодо ймовірності банкрутства:

- більше ніж 0,07 - найменша;
- від 0,06 до – 0,4 - незначна;

- від – 0,41 до – 0,9 – середня;
- від – 0,91 до – 3,7 – вище середнього;
- менше ніж – 3,8 – висока [38].

Результати оцінки ймовірності банкрутства СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» з використанням українських методик розрахунку моделей діагностики ймовірності загрози банкрутства підприємства наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Розрахунок ймовірності банкрутства СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» з використанням українських методик

№	Модель	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021р. від 2017 р.	
							+, -	%
1	О.О. Терещенка	3,154	4,211	4,542	4,875	4,012	0,858	127,3
2	Коефіцієнт Бівера	0,408	0,412	0,521	0,491	0,455	0,047	111,5
3	А.В.Матвійчука	2,217	2,014	2,241	2,325	2,234	0,017	100,7
4	Мультикритеріальна модель	0,083	0,081	0,079	0,091	0,085	0,002	102,4

За даними таблиці 3.4. проведений аналіз ймовірності банкрутства з використанням вітчизняних методик, засвідчив, що ймовірність банкрутства для досліджуваного підприємства на часі відсутня але тенденція даних коефіцієнтів має тенденцію зниження, зокрема модель О.О. Терещенка в 2021 р. порівняно з попереднім роком зменшилася на 0,863 пункти, Коефіцієнт Бівера на 0,046 пункти, модель А.В.Матвійчука на 0,091 пункт, мультикритеріальна модель на 0,006 пункти, що свідчить про потенційну можливість загрози банкрутства для підприємства зважаючи на політично-економічну ситуацію в країні та світі в цілому.

Таким чином застосування даних моделей дозволить завчасно побачити тенденцію зміни коефіцієнтів розрахованих за даними методиками в бік збільшення чи зменшення потенційної загрози банкрутства підприємства та відповідно в разі необхідності превентивно вжити заходи та прийняти відповідні управлінські рішення для запобігання банкрутства.

Висновки до розділу 3

Аналіз фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» пропонуємо проводити в два етапи. Перший - експрес-аналіз, другий – це поглиблений або комплексний аналіз фінансового стану підприємства, що дозволить дослідити та вивчити рівень та динаміку відповідних фінансових показників та коефіцієнтів у їх логічній взаємозалежності та взаємозв'язку з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень для створення умов для ефективного економічного розвитку підприємства та його сталого фінансового стану з метою недопущення банкрутства.

Прогнозування фінансового стану СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» дозволить визначити траєкторію руху фінансового стану підприємства в просторі, який буде спричинений, як ендогенним так екзогенним факторами, та відповідно вжити заходи та віднайти резерви аби попередити можливість банкрутства підприємства.

Таким чином, ми вважаємо, що проведення аналізу та прогнозування фінансового стану підприємства є необхідним елементом системи менеджменту підприємства, оскільки рішенням, що приймаються менеджментом СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» повинні передувати аналіз поточної ситуації, що склалася, і прогноз можливих наслідків щодо ухвалення того чи іншого управлінського рішення.

Систематичне застосування прогнозування на основі аналізу фінансового стану дозволить оптимізувати управлінські рішення, оцінити платоспроможність, кредитоспроможність та інвестиційну привабливість підприємства, а що саме головне - підвищити ефективність використання обмежених фінансових ресурсів підприємства, що особливо актуально в сьогоденних умовах.

В 2022-2023 роках ми спостерігаємо зниження прогнозних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, що потенційно свідчить про можливе зниження ефективності господарської діяльності підприємства,

що є цілком можливим зважаючи на обставини в яких зараз перебуває країна в цілому це не може не позначитися на результатах роботи особливо аграрних підприємств.

Аналіз ймовірності банкрутства з використанням вітчизняних методик, засвідчив, що ймовірність банкрутства для досліджуваного підприємства на часі відсутня але тенденція даних коефіцієнтів має тенденцію зниження, зокрема модель О.О. Терещенка в 2021 р. порівняно з попереднім роком зменшилася на 0,863 пункти, Коефіцієнт Бівера на 0,046 пункти, модель А.В.Матвійчука на 0,091 пункт, мультикритеріальна модель на 0,006 пункти, що свідчить про потенційну можливість загрози банкрутства для підприємства зважаючи на політично-економічну ситуацію в країні та світі в цілому.

Таким чином застосування даних моделей дозволить завчасно побачити тенденцію зміни коефіцієнтів розрахованих за даними методиками в бік збільшення чи зменшення потенційної загрози банкрутства підприємства та відповідно в разі необхідності превентивно вжити заходи та прийняти відповідні управлінські рішення для запобігання банкрутства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Фінансовий стан підприємства – це комплексна економічна дефініція, яка є підсумком взаємодії всіх складових системи фінансових відносин підприємства, а отже визначає поточну (реальну) та майбутню (потенційну) забезпеченість фінансовими ресурсами підприємства тобто його фінансову спроможність щодо забезпечення нормальної виробничо-господарської діяльності підприємства через її фінансування, яке повинно відбуватися вчасно і в повному обсязі та крім цього повинна забезпечуватися спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання перед відповідними контрагентами та відповідно забезпечуватися саморозвиток підприємства з метою недопущення банкрутства підприємства.

2. Головним завданням аналізу фінансового стану, як елемента системи запобігання банкрутства, для кожного підприємства незалежно від сфери його діяльності є пошук та виявлення шляхів (резервів) поліпшення фінансового стану та головне результативне застосування виявлених шляхів (резервів) в діяльності підприємства.

3. Прогнозування – це науково обґрунтований певний прогноз або сценарій розвитку подій на підприємстві, відповідно ці прогнози або сценарії можуть бути різні – оптимістичний, реалістичний, песимістичний.

4. Значущість прогнозування фінансового стану підприємства в контексті запобігання банкрутства зводиться до наступних положень, а саме: за допомогою прогнозування можна визначити можливі варіанти розвитку подій під впливом тих чи інших факторів, маючи можливість при цьому порівняти очікувані результати за кожним варіантом та вибрати найкращий варіант для підприємства тобто прогнозування дозволяє передбачити та виявити фінансові проблеми та відповідно вжити заходи для їх усунення.

5. СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» було зареєстровано 20.12.2000 року, юридично та фактично знаходиться за в селі Степанівка Магдалинівського району Дніпропетровської області. Загальна земельна площа СФГ

«ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» з 2017 по 2021 рік не змінилася та складає 1648 га. с.-г. угідь.

6. Підприємство має середній рівень спеціалізації в напрямку виробництва продукції рослинництва, а саме вирощування зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур, крім цього займається виробництвом олії, тваринних жирів та продуктів борошномельно-круп'яної промисловості. Так в 2021 році частка виробництва продукції рослинництва складала 89,6% в 2017 році 91,4% в загальному обсязі виробництва продукції підприємства, що становить на 45 611,9 тис.грн. більше ніж у 2017 році, найбільшу частку в продукції рослинництва займає вирощування насіння соняшнику в 2017 році 36,4%, а в 2021 році 31,5%, потім іде вирощування пшениці та складає 18,5% і 19,3% відповідно, на третьому місці – вирощування кукурудзи, яке складає 27,3% у 2017 році та 18,1 % у 2021 році.

7. Фондозабезпеченість в 2021 році порівняно з 2017 роком зросла на 121,8%, бо підприємство придбало нову техніку для обробки землі та посіву зернових культур. Фондоозброєність зросла на 75,1% , що говорить про ріст продуктивності праці на підприємстві. Фондовіддача зменшилася на 23,7% а, фондомісткість зросла на 31,1%, що свідчить про зменшення ефективності використання основних фондів на підприємстві. Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га. зросла на 102,8% та становить 471,4 тис.грн. в 2021 році та 232,4 тис.грн. в 2017 році.

8. Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» має позитивну тенденцію по ряду показників в 2021 році порівняно з 2017 роком, зокрема, показник приходиться на 100 га с.-г. угідь основних засобів зріс на 121,8%, прямих затрат праці на 56,6%, вироблено валової продукції на 100 га. сільськогосподарських угідь на 69,2 %, на одного середньорічного робітника на 33,6%, також зросла урожайність зернових на 6,5% та соняшника на 6,3%, а от показник вироблено валової продукції на 1 грн. основних засобів зменшився на 23,4 %, що пов'язано з придбанням основних фондів в 2021 році, таким чином загальний рівень

рентабельності підприємства в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 15,2% та становив 103,1%.

9. Коефіцієнти, які характеризують ліквідність підприємства мають тенденцію до росту та є в межах їх норм – це є позитивною тенденцією, так коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 0,13 пункти тобто це означає, що зросла можливість для погашення більшої частки боргів негайно. Коефіцієнт швидкої ліквідності, який характеризує платіжні можливості підприємства по своєчасній сплаті поточних зобов'язань в звітному році порівняно з базовим 2017 роком зріс на 0,28 одиниць, а коефіцієнт покриття або загальної ліквідності, який відповідає за достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 0,43 пункти.

10. Коефіцієнт платоспроможності підприємства знаходиться в межах норми ($> 0,5$) та в 2021 році порівняно з 2017 роком збільшився на 0,22 пункти, що свідчить про підвищення рівня платоспроможності підприємства.

11. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості (норма від 0,9 до 1,0) має позитивну тенденцію до наближення до норми в 2021 році порівняно з 2017 роком, коли він був за межами норми на 0,04 пункти.

12. Коефіцієнт мобільності активів (норма $> 0,5$) знаходиться в межах норми весь досліджуваний період, в 2021 році порівняно з 2017 роком зріс на 0,08 пункти, що свідчить про збільшення в майні підприємства оборотних активів.

13. Коефіцієнт фінансування (норма > 1), зважаючи на значення даного коефіцієнта він має позитивну тенденцію, що свідчить про покращення фінансової стійкості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» в 2021 році порівняно з 2017 роком на 0,08 пункти.

14. Аналіз коефіцієнтів ділової активності СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за досліджуваний період показав, що всі показники мають тенденцію до росту і це є свідченням росту ділової активності підприємства, зокрема, коефіцієнт

оборотності активів зріс на 32,14%, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на 8,04%, коефіцієнт оборотності запасів на 48,83%, коефіцієнт оборотності власного капіталу на 24,08%.

15. Аналіз фінансової стійкості СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» за 2017-2021 рр. показав, що розраховані показники підприємства знаходяться в межах норми, так коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів при нормі > 1 збільшився на 0,83 пункти або 70,3% тобто зросла сума власних коштів, що припадає на кожну одиницю позикових або залучених коштів, коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшився на 0,03 пункти або 4,9%, що свідчить про збільшення частини власного оборотного капіталу, що перебуває в обороті та дає змогу їх вільно використовувати в ході діяльності підприємства.

16. Прогнозування фінансового стану на 2022-2023 роки з визначенням коефіцієнта детермінації (R^2) або величини достовірності апроксимації ми спостерігаємо зниження прогнозних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, що потенційно свідчить про можливе зниження ефективності господарської діяльності підприємств, що є цілком можливим зважаючи на обставини в яких зараз перебуває країна в цілому це не може не позначитися на результатах роботи особливо аграрних підприємств.

Пропозиції по роботі:

1. Пропонуємо запровадити в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» проведення аналізу фінансового стану в два етапи. Перший - експрес-аналіз, другий – це поглиблений або комплексний аналіз фінансового стану підприємства, що дозволить дослідити та вивчити рівень та динаміку відповідних фінансових показників та коефіцієнтів у їх логічній взаємозалежності та взаємозв'язку з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень для створення умов для ефективного економічного розвитку підприємства та його сталого фінансового стану з метою недопущення банкрутства.

2. Запровадити на підприємстві систематичне застосування прогнозування на основі аналізу фінансового стану, що дозволить

оптимізувати управлінські рішення та відповідно підвищити ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, що особливо актуально в сьогоденних умовах.

3. Для визначення якості та точності прогнозу фінансових показників пропонуємо ввести, як обов'язків елемент процесу прогнозування в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.» розрахунок коефіцієнту апроксимації (детермінації), який дозволить виявити найбільш точні прогнозні показники на які в першу чергу потрібно орієнтуватися при прийнятті управлінських рішень, що націлені на уникнення банкрутства підприємства.

4. Запровадити як обов'язковий елемент процесу прогнозування розрахунок ймовірності банкрутства з використанням наступних вітчизняних моделей - Терещенка О.О., Матвійчука А.В., Коефіцієнт Бівера, Мультикритеріальна модель, бо саме ці моделі, на відміну від іноземних, найбільш адаптовані до українських підприємств та враховують їх специфіку щодо систему обліку, податкового законодавства, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hasanaj, P., Kuqi B. Analysis of Financial Statements: The Importance of Financial Indicators in Enterprise. *Humanities and Social Science Research*, 2, 2019. 17-27. URL: <https://doi.org/10.30560/hssr.v2n2p17>
2. Nizomiddinov Jahonmirzo Zukhriddin oglu, & Burkhanov Aktam Usmanovich. Evaluation and ways to improve the financial condition of the enterprise. *World Bulletin of Management and Law*, 8, 2022. 67-70.
3. Trisa Wahyuningsih, Lintang Venusita Financial analysis of retail companies using the altman, springate, zmijewski, fulmer, and grover bankruptcy prediction models. *Journal of Accounting, Entrepreneurship, and Financial Technology*. Vol 3 No 2. 2022. URL: <https://journal.uc.ac.id/index.php/JAEF/article/view/2661>
4. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика / О.Я. Базілінська. К.: Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
5. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
6. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств.. *Фінанси України*. 2005. № 3. С. 117–128.
7. Бодруг Т.М. Сутність аналізу та управління фінансовим станом підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. №22. С. 20-24.
8. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. .І.М. Бойчик. К.: Атіка, 2004. 480 с.
9. Вишневська О.М., Костирко А.Г. Фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств: теоретичні і практичні аспекти : монографія. Миколаїв : ФОП Швець В.М., 2017. 268 с.
10. Власюк Н. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства на основі показників ліквідності. *Випуск 9*. 2017. С. 357–362.
11. Волощук Н. Формування комплексного фінансового аналізу та

діагностики діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2017. Вип. 1(2). С. 242-248.

12. Герасимчук В. Економічно–математичне прогнозування фінансового стану підприємства в сучасних умовах. *Наукова спадщина*. 2020. № 47. С.39-52.

13. Гринчишин Я. М. Стратегічний підхід до антикризового управління підприємствами. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2021. Т. 32 (71). №1. С.38-41.

14. Гудзь Т.П. Матричний аналіз фінансової рівноваги підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: «Економічні науки»*. 2016. № 4. С. 149–157.

15. Дворник І.В. Методичні аспекти оцінки платоспроможності й ліквідності сільськогосподарських підприємств. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 3. С. 27-32.

16. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник / М.Я. Дем'яненко, Ю.Я. Лузан, П.Т. Саблук. К.: ІАЕУААН, 2003. 507 с.

17. Добровольська О.В., Дуброва Н.П. MDA-аналіз для оцінювання ймовірності банкрутства підприємства (на прикладі АВ ТОВ АГРО-ЦЕНТР К"). *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. Вип. № 1 (81). С. 53-59.

18. Добровольська О.В., Зубко О.В., Корогод І.А. Менеджмент ефективності та конкурентоспроможності підприємств - доміанти в системі антикризового менеджменту. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2022. № 12/68.

19. Добровольська О.В., Рондова М.А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 20. С. 40-45.

20. Добровольська О.В., Ясинська Д.В. Сучасна парадигма діагностики фінансового стану підприємства в період кризи. *Економічний простір*. 2021. Вип. 166. С. 81-84.

21. Денисенко М., Зазимко О. Основні аспекти оцінки фінансового

стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. С. 52–58.

22. Загородна О. М., Серединська В. М. Формування механізму діагностики фінансового стану підприємства. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль: ТНЕУ. 2018. С. 233-235.

23. Квасній М. М. Застосування Z-моделювання для прогнозування фінансової кризи підприємства. Інтеграція України в європейський та світовий фінансовий простір : Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (21 травня 2020 р.). Львів : ЛННІ ДВНЗ «УБС», 2020. С. 8-11.

24. Квасній М. М., Циганчук Р. О. Прогнозування фінансового стану підприємства на основі інтегрування Z-моделей. *Вісник університету банківської справи*. 2021 № 1 (40). С. 77–84.

25. Клементьєва О. Ю. Фінансовий стан підприємства та його прогнозування: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 / О. Ю. Клементьєва. К.: КНЕУ, 2008. С. 1.

26. Книшек О. О., Тарасенко Ю. О. Фінансовий аналіз діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності. *Економічний простір: зб. наук. праць*. 2018. № 139. С. 172-181.

27. Колісник М. В. Методологічні аспекти оцінювання фінансового стану малих підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 24(2). С. 64-68.

28. Коломієць Н. О. Методологічний аспект оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством [Електронний ресурс]/ Н. О. Коломієць, О. П. Коломієць. – URL: <http://journals.urau.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/99627/94703>. (дата звернення: 10.10.2022).

29. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. / Коробов М.Я. 3-тє вид., перероб. і допов. К.: Знання, 2002. 378 с.

30. Корнєва Н. О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств

[Електронний ресурс] / Н. О. Корнєва, І. О. Шаповалова – Режим доступу: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/16_13.pdf (дата звернення: 15.10.2022).

31. Косарева І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 19. С. 101-106.

32. Костецький В.В. Особливості здійснення фінансового оздоровлення підприємства. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 26. № 1. С. 50–57.

33. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз : [підручник] / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. К.: Центр учбової літератури, 2008. 392 с.

34. Лесюк А.С. Методика комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 83–88.

35. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : «Хай Тек Прес», 2008. 336 с.

36. Лібрук-Ліпкевич С. Я. Діагностичний аналіз фінансового стану: теорія та методологія. 2019. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3551232>

37. Ліснічук О. А. Діагностика розвитку кризових явищ на підприємстві. *Сталий розвиток економіки*. 2012. №5 (15). С. 120-126.

38. Ліснічук О., Шпаковська О. Аналіз фінансового стану як ефективний інструмент управління подальшим розвитком підприємства. *Економічний аналіз*. 2019. Том 29. № 4. С. 172-181.

39. Лук'янова В. В., Лабунець О. О. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 2(07). С. 66-69.

40. Мельник А.О., Захарова Ю.І. Аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. 2020. Випуск 2 (25). С. 252–257.

41. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс]: Лист Державної податкової

адміністрації України від 27.01.1998 р. № 759/10/20-2117. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

42. Михальчук Л., Куц В. Теоретичні підходи до виявлення сутності, проблем та наслідків банкрутства підприємств. *Економіка та суспільство*, 2022. № (37). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-30>

43. Наказ Міністерства фінансів України 14.07.2016 № 616 про «Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара».

44. Насібова О. В., Івашкевич І. О. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. №30. С. 185-188. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/30.pdf

45. Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. 512 с.

46. Павленко О.І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О.І. Павленко // *Бізнес- навігатор*. 2010. № 2(19). С. 72–78.

47. Поддєрьогін А. М., Чорна Н. М. Методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства: вітчизняний та зарубіжний досвід. Збірник наукових праць Університетудержавної фіскальної служби України. 2018. № 1. С. 150-160.

48. Про затвердження положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. (дата звернення: 18.10.2022).

49. Роберт Дмуховскі. Сутність, задачі та одержувачі фінансового аналізу сучасного підприємства. Міжнародна науково-практична Інтернет-

конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» 23 грудня 2020 р., м. Тернопіль. С.76-83.

50. Рузакова О. В. Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 2. С.7-13.

51. Рузакова О. В. Нечітко-множинне моделювання фінансового стану підприємства. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики* : зб. наук. пр. ВНАУ. 2019. № 4. С. 69–76.

52. Рузакова О.В., Юрчук Н.П. Використання апаратів штучного інтелекту для формалізації фінансових об'єктів при побудові СППР. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Технічні науки*. 2021. № 1. С. 45–51.

53. Сич О.А., Калічак І.І. Дискримінантний аналіз і його застосування в прогнозуванні банкрутства підприємства. *Економічні науки*. 2017. №2 (42). С. 333-339

54. Сукрушева Г. О. Причини та наслідки банкрутства вітчизняних підприємств у сучасних умовах. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/116.pdf

55. Томілін О.О., Лесюк А.С. Сутність та оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2016. № 14. С.561-566.

56. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. За заг. ред. Школьник І.О. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.

57. Фінансовий менеджмент : підручник. За заг. ред. Поддєрьогіна А.М. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.

58. Хринюк О. С. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна Економіка*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/46.pdf

59. Чепка В. В., Свідерська І. М., Гавриленко Ю. О. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-

20. С. 96–102

60. Шавурська, О. В. Оцінка ймовірності банкрутства як метод прогнозування фінансово-економічного стану підприємства. *Економіка, Управління та Адміністрування*. 2022. № 4(94). С. 22–28.

61. Шкиря А. С. Напрями поліпшення фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки. *Modern problems in science*. 2022. С. 89 – 91.

62. Шурпенкова Р. К. Прогнозування фінансового стану та розміщення фінансових ресурсів суб'єкта господарської діяльності. *Вісник Університету банківської справи*. 2015. № 1. С. 31-36.

63. Юнацький М. О. Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6232>.

64. Юрій Е. О., Руснак Т. В. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. № 16. 2018. С. 560-565.

65. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. Том 29 (68). № 3. С. 173- 180.

Додатки

Додаток А

Характеристика прийомів аналізу фінансового стану підприємства

Назва прийому	Характеристика прийому
Горизонтальний	Порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом
Вертикальний	Визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат.
Трендовий	Порівняння кожної позиції звітності з періодами, що її передують. При цьому будують тренд – основна тенденція динамічного ряду.
Деталізація	Використовується з метою виявлення впливу позитивних і негативних факторів в часі та просторі на результат діяльності.
Групування	Сукупність розподіляють на однорідні за ознаками елементи будуючи при цьому групи. Потім встановлюють зміст групових середніх і загальної середньої.
Розрахунок середніх та відносних величин	Використовують для потреб одержання узагальнюючої характеристики досліджуваних ознак (фінансових показників). Середнє значення часто використовують як еталон порівняння.
Розрахунок абсолютних різниць та ланцюгових підстановок	Використовують здебільшого у тих випадках, коли узагальнюючий результативний показник є добуток кількох показників. Спочатку визначається абсолютна різниця (відхилення від базового показника) по кожному фактору і загальному показнику.
Табличний	Відображення фінансових аналітичних даних у вигляді таблиць
Балансовий	Дає можливість вивчити співвідношення груп взаємопов'язаних економічних показників, які в підсумку є рівними, тобто взаємозв'язок між ними можна представити за допомогою балансу.
Абстрагування (елімінування)	Визначає вплив окремих фінансових факторів на зміну результативного показника, що надає характеристику загальному фінансовому стану підприємства.
Факторний	Визначення впливу окремих факторів на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження.
Ряди динаміки	Динамічні ряди показників забезпечують необхідні передумови прогнозу та оцінки доцільності структурних зрушень відповідних фінансових показників.
Інтегральний	Розкладає абсолютне відхилення (приріст) результативного показника на окремі фактори з урахуванням взаємозв'язку між ними.
Графічний	У двовимірній системі координат будуються графіки залежності між фінансовими показниками з наступною маніпуляцією ними, для моделювання різних економічних умов функціонування підприємства
Кореляційно-регресійний	Складається рівняння кореляційного зв'язку, яке показує залежність результативного фінансового показника від одного чи кількох факторів або ознак та виражає міри щільності даного зв'язку
Коваріаційний	Визначає модель зв'язку між залежною величиною, та набором кількісних та якісних величин. Є синтезом кореляційно - регресійного та дисперсійного прийомів
Дисперсійний	Являє собою проведення статистичної оцінки надійності проявлення залежності результативної ознаки від одного або кількох факторів.

Динаміка складу і структури товарної продукції в СФГ «ГАЛЬЧЕНКО С.Ф.»
за 2017-2021 роки

Вид продукції	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. від 2017 р., +/-	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пшениця	22 578,3	18,5	26 650,4	23,1	38 118,3	22,1	35 213,7	19,6	33 778,5	19,3	11 200,2	149,6
Ячмінь	10 547,1	8,7	16 231,2	14,1	31 346,4	18,2	32 529,9	18,1	29 720,3	17,0	3 173,2	281,8
Кукурудза на зерно	33 340,6	27,3	22 358,9	19,4	25 340,6	14,7	33 367,7	18,5	31 723,1	18,1	-1 617,5	95,1
Насіння соняшнику	44 343,2	36,4	39 065,6	33,8	47 603,2	27,6	52 864,7	29,4	55 217,7	31,5	10 874,5	124,5
Просо	244,7	0,2	234,8	0,2	719,4	0,4	106,3	0,1	305,4	0,2	60,7	124,8
Культури овочеві відкритого ґрунту в тому числі картопля	425,1	0,3	823,0	0,7	8 327,4	4,8	5 862,9	3,3	6 345,0	3,6	26 345,0	100,0
Інша продукція рослинництва	1,2	0,0001	1,8	0,0001	5,4	0,0001	2,4	0,0001	2,1	0,0001	0,9	75,0
Всього по рослинництву	111 480,2	91,4	105 365,7	91,3	151 460,7	87,9	168 947,6	93,9	157 092,1	89,6	45 611,9	40,9
Велика рогата худоба	-		-	-	8 631,0	5,0	3 901,0	2,2	6 930,2	4,0	6 930,2	100,0
Свині	9 216,1	7,6	8 314,2	7,2	9 847,4	5,7	5 283,8	2,9	9 772,1	5,6	556,0	6,0
Птиця	542,7	0,4	933,2	0,8	1 137,1	0,7	863,3	0,5	381,0	0,2	-161,7	-29,8
Інша продукція тваринництва	1,4	0,001	0,8	0,001	1,2	0,001	1,6	0,001	1,7	0,001	0,3	21,4
Всього по тваринництву	9 760,2	8,0	9 248,2	8,0	19 616,7	11,4	10 049,7	5,6	17 085,0	9,7	7 324,8	75,0
Реалізація іншої продукції, робіт, послуг	714,8	0,6	854,4	0,7	1 244,1	0,7	954,2	0,5	1 127,6	0,6	412,8	57,8
Всього по підприємству	121 955,2	100,0	115 468,3	100,0	172 321,5	100,0	179 951,5	100,0	175 304,7	100,0	53 349,5	43,7

Додаток В

Нормативне значення загального коефіцієнта ділової активності підприємства

Показник	Значення показника	Характеристика показника
Коефіцієнт ділової активності (Кд.а)	> 1	Високий рівень ділової активності
	$> 0,5$	Середній рівень ділової активності
	$< 0,5$	Низький рівень ділової активності.

Додаток Г

Характеристика принципи економіко–математичного прогнозування фінансового стану

Принцип	Характеристика
Цілеспрямованість	Змістовий опис поставлених дослідницьких завдань;
Системність	Побудова прогнозу на підставі системи методів і моделей, що характеризуються певною ієрархією та послідовністю;
Наукова обґрунтованість	Всебічне врахування вимог об'єктивних законів розвитку суспільства, використання світового досвіду;
Багаторівневий опис	Опис об'єкта як цілісного явища і водночас як елемента складнішої системи;
Інформаційна єдність	Використання інформації на однаковому рівні узагальнення й цілісності ознак;
Адекватність об'єктивним закономірностям розвитку	Виявлення та оцінка стійких взаємозв'язків і тенденцій розвитку об'єкта;
Послідовне вирішення невизначеності	Процедура просування від виявлення цілей та умов, що склалися, до визначення можливих напрямків розвитку;
Альтернативність	Виявлення можливості розвитку об'єкта за умови різних траєкторій, різноманітних взаємозв'язків і співвідношень